

blagovoli ukreniti, da se tudi na javnih mestnih šolah uvede nemščina že v prvem ali drugem razredu, da dobe tako naši otroci priliko temeljiteje se priučiti drugega deželnega jezika, ki jim je za praktično življenje neobhodno potreben. Slišati je, da je c. kr. m. š. svet o tem predmetu že sklepal, vendar se do sedaj še ni ničesar ukrenilo, dasi se je šolsko leto že pričelo.

V Ljubljani, 20. septembra 1913.
Jernej Šerjak, obč. svetnik; Josip Olup, Franc Pleničar; Alojz Ladiha; Fran Kristan, deželni nadoficijal; Ivan Podboj, trgovec; Josip Cotič, gostilničar; Franc Zorec, trgovec; Karl Belič, strojevodja v p.; A. Sušnik; Iv. Flegar; Iv. Petrič; D. Vabič

Pozivno na to vlogo je c. kr. dež. šol. svet z razpisom ddo. 27. oktobra 1913 pod št. 7447 c. kr. mestnemu šolskemu svetu naročil, naj povzroči, da se k predmetu izjavi pristojni c. kr. okrajni šolski nadzornik ter ob prigibu njegove izjave in vseh predmetnih spisov tjakaj poroča.

Temu naročilu je c. kr. mestni šolski svet s tuhradnim poročilom ddo. 19. novembra 1913 pod št. 1535 ustregel in ob povratku vodstvenih poročil, Šerjakove vloge in pa nadzornikove izjave glasom razpisa ddo. 26. januarja 1914 pod št. 8220 ex 1913 od c. kr. dež. šolskega sveta prejel naročilo, naj v smislu § 6. drž. šol. zakona z dne 14. maja 1869. l. naprosi mestno občino, da se k vlogi Jerneja Šerjaka in tovarišev in pa k nasvetom okr. šolskega nadzornika izjavi in izjavo s svojimi utemeljenimi nasveti tjakaj predloži. Izjava nadzornikova se pa glasi takole:

C. kr. deželni šolski svet!
Ustrezajoč odnotnemu naročilu z dne 27. okt. 1913., št. 7447, se usoja podpisane podatki sledeče poročilo:

Ze mnogo let se čujejo pritožbe, da prihajajo ljudskošolski učenci in učenke v srednje šole in učiteljiča ter druge enakovrstne učne zavode z nedostatnim znanjem nemškega jezika. Pa tudi iz občinstva samega se slišijo pritožbe, da se otroci ne priučijo v ljudski šoli drugega deželnega jezika toliko, kolikor ga potrebujejo za praktično življenje. Mestno prebivalstvo si zlasti želi, da bi se otroci priučili v šoli nemškega občevalnega jezika. To željo so starši opetovano izražali podpisancu v osebnih pogovorih ter jo utemeljevali s tem, da mora biti vsakdo, ki hoče dobiti kako boljše službo, zmožen tudi nemškega jezika; bodisi pri pošti ali železnici, pri obrtu ali trgovini, v državni ali zasebni službi — povsod imajo prednost oni, ki so zmožni nemščine. Brez dvoma je znanje drugega deželnega jezika zelo uspešno konkurenčno sredstvo. Zatorej je v pričetku vsakega šolskega leta tako velik naval v utrakvistične šole, zlasti v vadnice državnih in zasebnih učiteljič. Ko je izvedelo občinstvo letos, da se uvede nemščina v nekaterih zasebnih slovenskih šolah že s prvim šolskim letom in da se bode ta predmet tudi v višjih treh razredih temeljiteje gojil, se je zglašilo v Lichtenthurnični zavod in v meščansko šolo vnanje uršulinske šole toliko učenk, da jih niso mogli vseh sprejeti. To je pač jasen dokaz, da uvideva meščanstvo potrebo znanja nemškega jezika in da nujno želi, da se ga priučijo otroci. Ugovor, da bi vsled tega znal trpeti narodni čut, je ničevn: to nam dokazujejo naši slovenski veljaki, slovničarji, pesniki in pisatelji; vsi so pohajali utrakvistične ljudske in srednje šole ter si prisvojili temeljito oba deželna jezika. Podpisane je popolnoma uverjen, da vsled temeljitega poučevanja nemščine ne bode trpel pouk v materinščini, pa tudi ne narodni čut učeče se mladine.

Ljubljanske mestne šole imajo poleg občega smotra ljudske šole še to nalogo, da morajo usposabljalati deco četrtega šolskega leta za vstop v srednje šole. Pri sprejemnem izpitu se zahteva od otrok poleg razumevanja nemškega jezika, tudi gladko nemško čitanje, znanje nemškega pravopisa in slovnice ter analizo razširjenega stavka. Da se ta smoter v dveh šolskih letih ne da doseči, je pač jasno ko beli dan. Tu tiči glavni vzrok, da se učenci trumoma vračajo o Božiču iz srednjih šol nazaj v ljudsko šolo, ker nimajo zadostne podlage iz nemščine. Treba je torej, da se zgoraj označeno učivo iz nemščine porazdeli na tri šolska leta in s tem pridobi več učnega časa za govorne vaje, ki so temelj vsega jezikovnega pouka.

Pa tudi učenci in učenke višjih treh razredov osemrazrednic si ne pridobe zadostnega znanja drugega deželnega jezika. Pičlo odmerjeni učni čas je namreč treba uporabljati za vse panoge jezikovnega pouka; branje, spise, pravopisje in slovnico; z ozirom na sprejemne izpite se mora zlasti slovnici in analizi odmeriti več učnih ur. Vsled tega primanjkuje časa za govorne vaje, brez katerih si pač nihče ne more pridobiti jezikovne spretnosti in občevalnega jezika. Dokler se bo poučevala nemščina v višjih treh razredih

osemrazrednic in meščanskih šol le kot predmet, ni misliti na boljše učne uspehe.

Treba je uvesti nemščino kot učni jezik v enem ali dveh predmetih ter nuditi učencem priliko, da se vadijo v nemškem govoru. Posebno prikladna za to je zgodovina, ki podaja le pripovedovalno učno snov.

Z ozirom na povedano se usoja podpisane priporočati svojo predlog: C. kr. deželni šolski svet blagovoli že letos uvesti nemški pouk v drugem razredu (po 6 polur na teden) ter ukreniti, da se bode s prihodnjim šolskim letom pričela poučevati zemljepis in zgodovina v 6., 7. in 8. razredu v nemškem učnem jeziku.

V Ljubljani, 17. novembra 1913.

A. Maier, m. p.
c. kr. šolski nadzornik.

To je torej poročilo c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 19. februarja 1914; št. 176, ki je bilo poslano šol. odseku z naročilom, da se o tej stvari posvetuje ter občinskemu svetu poroča. (Konec.)

Počitniški tečaj Slovenske Šolske Matice.

Iz učiteljskih krogov je došlo Slov. Šol. Matici sledeče pismo: »Ko sem govoril z nekaterimi tovariši o tečaju, ki ga namerava prirediti prve dni septembra v Ljubljani Slov. Šol. Matica, sem videl, da se je tečaj premalo razglasil; zlasti so prezrli zadnje naznanilo, da se je čas prigrasiti še do konca maja. Žalostno bi bilo, če bi se letos ne mogel vršiti tečaj zaradi premajhne udeležbe, ko smo se ob prvem ponašali, češ, da je učiteljstvo pokazalo z lepo udeležbo, da res hoče in si prizadeva dobiti večjo izobrazbo. Udeležba pri teh tečajih bi morala biti tolikšna, da bi je javnost ne mogla prezreti, temveč da bi uvidela, da kričimo vzporedno po kruhu in po izobrazbi. In dobiček takih tečajev! Ni le oni, ki ga imajo udeleženci od predavanja in ekskurzij, temveč tudi ta, da prebivajo nekaj dni s tovariši in tovarišicami iz vseh kotov vse Slovenije in morda tudi iz Hrvatske.«

K tem lepim besedam pripominjamo sledeče: Popolen seznam predavanj in gg. predavateljev ter sploh vse pogoje za udeležbo se dobi pri predsedstvu vseh učiteljskih društev, kakor tudi v vseh strokovnih časopisih meseca januarja in februarja t. l. Poročati nam je dalje, da je naučno ministrstvo dovolilo Slov. Šol. Matici znaten denarni prispevek za slučaj, da se letos omenjeni počitniški tečaj vrši. Če se torej zgodi zadostno število udeležencev, se bo počitniški tečaj vršil, in prvotno na 20 K določeno udeležnino bo mogoče znižati, ali pa se bo porabilo ministrski prispevek za poučen skupni izlet, kakor bodo pač udeleženci sami odločili. Žalibog po številu sedaj priglašeni udeležencev počitniški tečaj še ni zagotovljen; prigrasitev je mogoča še do začetka junija in je vpslati v to svrhu 20 K, ki se vrnejo le v slučaju, da se tečaj ne vrši. Slov. Šol. Matica.

Za svoje pravice.

Za svoje pravice so vložile dne 6. maja t. l. 3 učne osebe učiteljskega zbora v Dobju proti odloku dežel. šol. sveta Štajerskega v zadevi dobivanja mesečne plače na podlagi nemških »Zalungsliste« skupni ugovor z odločilno močjo na c. kr. ministrstvo za nauk in bogocastje, v katerem so obrazložile neprimernost in jezikovno nezakonitost tega novega načina izplačevanja, proseč:

»Visoko c. kr. ministrstvo za nauk in bogocastje blagovoli čuvati naše individualne in državljanske pravice, zaradi česa blagovoli izpodbijati odlok kot učitelstvu in slovenski narodnosti škodljiv ter v zakonu neutemeljen razvefjaviti in odrediti, naj se nam naša mesečna plača tudi v prihodnje nakazuje na podlagi dosedanjih izplačilnih knjižic in na podlagi kolkovanih osebnih pobotnic.

Za slučaj, da bi Visokoisto na noben način ne moglo ugoditi našemu ugovoru, naj blagovoli ukreniti, da se nam bodo v smislu določb člena XIX. držav. osnovnega zakona z dne 21. XII. l. 1867., držav. zakonika broj 142, predlagali v izpolnitev in podpis slovensko tiskani plačilni imeniki.

Obenem so ugovarjajoči vložili na finančnem ministrstvu z ozirom na njegovo odobrenje z dne 10. II. 1914, broj 3514 iz 1913, tega novega načina izplačevanja s spomenico, t. j. skupno prošnjo (ne ugovor), ki naglašata tudi sledeče: »Zalungsliste« so samonemške, one prezirajo zakonito ravnopravnost slovenskega jezika, radi česar nasprotujejo določbam člena XIX. prej omenjenega državnega osnovnega zakona ter kažejo namen c. kr. finančnega deželnega ravnateljstva, izpodrivati slovenski jezik iz finančnih uradov, zaradi česa se čutimo na svojih državljan-

skih individualnih pravicah prikrajsane in smo prisiljeni odklanjati izpolnitev in podpis tih jezikovno nezakonitih »Zalungsliste«. — Spomenica konča s prošnjo kakor ugovor na naučno ministrstvo.

Kdor je zamudil vložiti ugovor na naučno ministrstvo v 14. dneh, je zamudil odločilno moč ugovora, temu preostaja še ugovor na naučno ministrstvo s pravno močjo, ki se mora vložiti v 60. dneh naravnost na deželnem šolskem svetu, torej mora najpozneje do 24. rožnika t. l. dospeti v Gradec. Kdor zamudi ta rok, izgubi tudi pravno moč do pritožbe ter se mu bo pozneje tja došli ugovor kratkoma neobravnavan zavrnili. Isti rok velja tudi za pritožbo na upravno sodišče, dočim velja rok za pritožbo na finančno ministrstvo le 30 dni, t. j. do 24. vel. travna.

C. kr. upravno sodišče je s svojo razsodbo z dne 11. X. 1913, broj 10.199, razsodilo, da sme stranka (v tem slučaju učitelj) zahtevati, naj se oblastvena dejanja ravnajo po predpisih oblike, da je torej prizadeta stranka upravičena v slučajih, v katerih se ni po bistvenih predpisih ravnalo, se proti naredbi, ki se nanaša na tako zagrešeno dejanje, pravno pritožiti.

Špecljallteta med kavinimi pijačami je Kathreinerjeva Kneippova sladna kava.

Kathreinerjeva se napravila iz najboljšega sladca in ima sprito tega veliko rednino, ki jo popolna nadodiljivosti, s svetlim Kathreinerjevim načinom dobi Kathreinerjevo okus in vonjavo ornate kave.

Pristna se dobiva povsod v zaprtih izvornih zavojih s sliko župnika Kneippa.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo litjskega okraja ima svoj letošnji občni zbor na dan uradne konference v soboto, dne 23. maja t. l. v Litiji. Dnevni red se naznači s posebnimi vabilii. — Odbor.

Štajersko.

Brežiško - sevniško učiteljsko društvo je zborovalo dne 3. vel. travna na Vidmu. Navzočih je bilo s predsednikom 35 članov. Kot gosta smo pozdravili našo nekdanjo članico tov. Lundrovo iz Hrastnika.

Vzamejo se na znanje razni dopisi, došli društvu od zadnjega sestanka. Ob dopisu tov. Knafliča glede novega načina izplačevanja učiteljskih plač se izreče društvu za to, da šolska vodstva zahtevajo od davkarjev slovenske tiskovine plačilnih pol. — Naknadno je plačalo učiteljstvo na Planini 6 K, ono iz Zdol 2 K za obrambni sklad. Skupna vsota znaša sedaj 56 K. Nekateri šole se še niso odzvale. Šolskim voditeljem se priporoča, naj delujejo na to, da bodo pristopile vse šole Šol. Matici. Nadalje se vzamejo na znanje: 1. Poročilo tov. Rismala o sanaciji Zvezinih listov. Jedro tega poročila: a) Zvončiku in Popotniku je pridobivati na vse mogoče načine novih naročnikov. b) Tovariš pa naj postane Zvezino glasilo pod že mnogokrat izraženimi pogoji. 2. Poročilo tov. predsednika glede poslovnega reda Zveze. Društvo se prikloni izvajanjem štaj. Zveze. Odklanja stalno tajništvo ter člen V. (članarina).

3. Poročilo tov. Potočnika o delegacijskem zborovanju štaj. Zveze in nje občnega zbora. Podati sklepe štaj. Zveze ob predavanju g. ravnatelja Schreinerja »O ptičih selcih in zasledovalcih.« Opozorja na važnost tega novega vzgojevalnega sredstva. Društvo naprosi poročevalca, da o tem izpregovori na uradni učiteljski konferenci ter tam tudi stavi predlog za uvedbo Widrove začetnice.

Delegatom za skupščino Zveze v Pulju se izvolijo tov. Supan Ignacij, Bračič Hermina, Rismal M., Pečnik J., Gajšek Simon, namestnikom pa Miroslav Sušnik. Noprosijo se šole, ki so že izdelale nove prov. učne načrte, naj bi jih vpslale poročevalcem uradne konference. Izrazi se želja, naj bi se k uradni konferen-

ci povabil predavatelj (z ozirom na notico v »Naredbenem listu«).

Prihodnje zborovanje se vrši 2. avgusta v Rajhenburgu ali na Blanci.

Kozjansko učiteljsko društvo priredi v soboto, dne 23. majnika t. l., v Podsredi zborovanje (obenem majniški izlet) po sledečem vzporedju: Ob 10. uri, dopoldne hospitacija v II. razredu, takoj nato pa zborovanje: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje tov. Krajnika: Malenkosti. 4. Poročilo odposlancev v Zvezinem zborovanju v Mariboru. 5. Volitve delegatov za Zvezino zborovanje. 6. Slučajnosti. Ker so vsi udeleženci ta dan prosti pouka, se pričakuje polnoštevilne udeležbe, in upravičeno je upanje, da bo mogoče pozdraviti v naši sredi tudi one cenjene tovarišice in tovariše, ki smo jih doslej vedno pogrešali. Glede obeda se je prijavitii vsaj tri dni prej tov. A. Potočniku v Podsredi. P. n. pevke in pevce se prosí, da prineso Moh. pesmarico II. del s seboj. — Za odbor A. Grmovšek.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 10. majnika t. l. na prijazni Gorici. Žal, da je bilo jako slabo vreme, a vkljub temu se nas je zbralo 14 in bili smo prav zadovoljni v vsakem oziru. Tov. predsednik Ivan Kelc pozdravi presrečno navzoče ter čestita vrli tovarišici gospe Cirili Delejevi na njenem stalnem nameščenju in pozdravi mladega tov. Planerja iz Rečice kot novega člana iskreno želeč, da bi si mlade učne osebe prizadevale osvežiti in pomladiti naše društvo. Obžalovaje omenja, da se še nahaja nekaj nevednežev, ki menijo, da so vsa zborovanja učiteljstva za nič, ki stanejo samo nepotrebnih stroškov. Opozarja vse, naj se v lepi slogi zanimajo za naše organizacije, ki so nam edine po velikih naporih in požrtvovalnosti priborile, kar imamo. Nikar se ne zanašajmo na druge, edino le v naši slogi je moč, ki nas jači in vzpodbuja k največjemu, a tudi najblažjemu trudu; brez truda ni uspeha, ni kruha!

Ker zaradi slabega vremena ni bilo tov. tajnice, je izostalo, čitanje zapisnika o zadnjem zborovanju.

Tov. Kelc poroča na to, o zborovanju Zveze v Mariboru. Držeč se poročila o tem zborovanju, objavljenega že v »Učit. Tov.«, dodajal je marsikaka, tudi zanimiva pojasnila k posameznim točkam. Njegovo poročilo se je vzelo z odobravanjem na znanje.

Urlo učiteljstvo na Gorici je že sestavilo za trirazrednice podrobni učni načrt, kar pride na letošnji uradni konferenci na vrsto. Kot mentor je napravil prav umešten in temeljit uvod k temu vprašanju tov. Pulko, posebno poudarjajoč, kako naj učiteljstvo postopa v tem oziru enotno v napredek šolstva in korist ljudstva. Za njegovo dobro premišljeno predavanje se mu tov. predsednik zahvali prav presrečno v imenu vsega društva.

Med predlogi je bil sprejet tov. Bizjaka predlog, češ, naj učiteljstvo pristopi kot član k okrajnemu društvu za oskrbo otrok.

Po predlogu, da se prihodnje zborovanje vrši v Bočni meseca julija t. l., zaključiti tov. predsednik par ur trajajoče zborovanje. Prihodnjic vsi v Bočno!

Učiteljsko društvo za laški okraj je rešilo svoj že naznanjeni vzpored dne 3. majnika na Zidanem mostu ob jako častnem številu udeležencev. — Ob napovedani uri pozdravi tov. predsednik vse navzoče, posebno še drage nam goste gg. prof. dr. Fr. Ilesiča, nadrevidenta Ludvika, nadučitelja Ranta, učitelja Sovreta, učiteljici Kolnikovo in Jurčevu, ter g. Juvanciča ml. Posebno velja njegov pozdrav razen milim gostom tudi onim p. t. članom, katerih navzočnost pri društvenih zborovanjih je bolj redka. Nezastopana je bila šola v Jurkloštru; to pa menda zaradi velike oddaljenosti in težavne prometne zveze, katerima je ta šola poleg šole Sv. Kancijana najbolj izpostavljena. Ker so ostale točke razen poročila tov. Fr. Zupančiča o Zvezinem zborovanju, ki ga je z veliko točnostjo in preglednostjo podal, bolj vsakdanjega pomena, preidem takoj h glavni točki zborovanja, namreč: Predavanje g. prof. dr. Fr. Ilesiča »O stavkovi analizi«. — Svoje predavanje je razdelil gospod predavatelj na dva dela, in sicer analiziranje po starejši — in analiziranje po Kernovi metodi. Ko nam je oba načina temeljito potom primer pokazal, je diagonalni prednosti in slabosti ene kot druge ter nas naposled privedel do zaključka, da je brezdomna korist učitelja kot učenca, ako skleneta nekaj kompromis med obema načinoma obravnavanja, ter da se vzame iz posamezne metode le dobro jedrce, lupino pa pusti. — Njegovemu poljudnemu, naravnost zabavnemu načinu predavanja gre zahvala, da se poslušalci nití najmanj niso zavedali sicer suhoparne, omržene slovnice, ter so poslušali izvajanja g. predavatelja z lahkoto in z največjo pozornostjo, kar je pričal ob koncu predavanja buren aplavz, ki kar ni hotel ponehati. Končujem poročilce z resolucijo članov društva, ki so sklenili, da

naj vsak učitelj, oz. šol. vodja dosledno zavrne od davkarije poslano nemško »Zalungliste« ter zahteva nam po zakonu opravičeno s slovenskim besedilom, namesto običajnih pobotnic, ki so bile do sedaj v rabi.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 7. maja t. l., ob 10. uri v okoliški šoli. Eno uro pred zborovanjem je bila pevka vaja za koncert, ki ga priredi naše učitelstvo skupno z ormoško Čitalnico v nedeljo, dne 14. junija t. l., v Ormožu v proslavo štiridesetletnice odnosno tridesetletnice omenjenih društev. Udeležba pri pevski vaji kakor pri zborovanju je bila z ozirom na deževni prejšnji dan, ki je skvaril vsa pota, dokaj pomanjkljiva. Ni čuda, da sta tt. pevovodja in predsednik skoro bolj čmerikav obraz delala, kakor mi, ki smo že dve ure prej do Ormoža blato gazili.

»Pomlad je!« nam je zaklical v pozdrav predsednik tov. Rajšp ter še posebe cestital in želel podpredsedniku tov. A. Porekarju, da bi se tudi on ob svoji šestdesetletnici čutil mladostnega, kar je le ta, zahvaljujoč se, obljubil po možnosti storiti.*

Pri verifikaciji zadnjega zapisnika omenja tov. Rajšp, da so plačale brezizjemno vse učne osebe ormoškega okraja prispevek po dve kroni za učiteljski sklad.

O preosnovi Rakuševke knjige »Domoznanstvo ormoškega okraja« bo tov. Žolnir predaval pri enem prihodnjih zborovanj.

Izmed dopisov je omeniti onega tov. Čokla iz Runeča, ki je plačal povodom svoje poroke s tov. gđc. Fanči Mešekovo svoj fantovski obulus deset kron našemu društvu. Tov. predsednik, se mu zahvali za ta dar, želeč mu, naj mu bo dobro vse življenje ob strani njegove ljube, miljene soproge.

Dalje prečita t. predsednik zahvalo tov. Simona Štrenkla za podeljeno mu častno članstvo. Poštni nadkontrolor v p., g. Ve. Vaupotič na Dunaju, je podaril društvu k njegovim 40letnici en zvezek lastno-ročno spisanih svojih skladb »Dijaške pesmi«. Tov. predsednik se poveri, da se mu za ta lepi dar zahvali.

Ostro se je debatiralo o novo uvedeni tiskovini »Zalungliste«. Prečital se je tozadevni dopis tov. Knafliča. Vobče se je poudarjalo, da so bile stare plačilne knjižice bolj prilicne, ker jih je imel vsak učitelj vsak čas sam v rokah in so ostale dopolnjene njegova last. Te smo lahko rabili vsak čas kot važen dokument pri preučevanju podučiteljskih, provizorič., definitivnih let, raznih doklad, odbitkov, osebne dohodnine i. dr., medtem ko bodo sedaj ostale plačilne pole v arhivu šolskega vodstva, zanj ta popolnoma brezpomembna, a za učne osebe nedosegljive, ali pa težko dosegljive, posebno zaradi menjave tako učnih oseb, kakor šolskih voditeljev. Ostro se je tudi grajal način, kako se je izdala ta tiskovina od davčne oblasti. Poslalo se je do šestnajst iztisov na šol. vodstva brez vsakršnega navodila, kako se naj izpolnijo, niti da se morajo spisati in duplo. (V ljutomerskem okraju so vsaj izpolnili na davkariji po en eksemplar kot vzorec; op. por.) In tako se je zgodilo, da je prišlo na davkariji v Ormožu in menda še drugod med poslom, ki je prišel za učitelstvo po denar in davčnim uradnikom, do prav neprijetnih prizorov. Končno smo se domenili, da se naj nemške »Zalungliste« izpolnijo slovenski, šol. vodstva na vsak mesec zahtevajo slovenske tiskovine (predlaga tov. Rajšp), Zveza pa se naj pritoži zaradi zapostavljanja slovensčine na pristojnem mestu (predlog tov. Porekarja).

Naznanilo, da je Zveza naklonila Bundu izredne podpore sto kron in zahvala tega za to, se je vzelo z odobrenjem na zadnje; ravnotako, da je pri pogrebu pokojnega dekana Cafa oficialno zastopal učit. društvo predsednik Rajšp.

Tudi temeljito in natančno poročilo tov. Pintariča o Zvezinem obnem zboru v Mariboru se je vzelo z zahvalo na znanje.

Za tem je naznanil tov. Najžar iz Središča, da bo priredil odtisk zemljevida ormoškega okraja po 2 vin. komad. Natočila je čimprej poslati njemu v Središče, ker se bo napravil samo toliko izvodov, kolikor se jih bo naročilo.

Sprejeta sta bila sledeča predloga tov. Rosine zadevajoča sanacijo naših listov: 1. Zveza naj sestavi seznamek, iz katerega se bo natančno razvidelo po šolskih okrajih, koliko naročnikov posameznih Zvezinih listov je na Štajerskem. 2. Zveza naj zahteva od Zaveze, da naj poskrbi še pri ostalih svojih deželnih organizacijah za število naročnikov Zvezinih listov, tako, da bo imelo vsako društvo natančen pregled naročnikov naših listov.

Predsednik Rajšp naknadno prav presrečno pozdravlja novi dve naši tovarišici gđc. Teušićevo in Tručlovo. Tudi nujno

* Čestitamo tudi mi! Uredn.

priporoča, osobito mlajšim, pristop k »Samopomoči« in »Selbsthilfe«.

V Gradcu, pravi tov. Rajšp k sklepu, se vrše sedaj pridno preračunavanja naših reguliranih plač, ki je baje ravno za učitelstvo posebno težavno. (I, seveda! Tečaji, na katerih so se gibali računi naše zadnje regulacije izza l. 1899., so že močno zarjavili in tudi dvakratno mazanje z draginsko doklado temu ni dosti odpomoglo; k večjemu je to »zu manches Landesboten großen Schmerzes«, ker ni bilo prave merce, povzročilo premnogo žverce, in vrata so dalje škripala. Temu škripanju bi naj bilo konec l. 1915., da bi mu le ne sledilo škripanje z zobmi! — Op. gen. rep.)

Književnost in umetnost.

Odborova seja »Maticе Slovenske« dne 4. maja 1914. — Predsednik se spominja pred kratkim umrlega pesnika Reščine iz našega Kvarnera Ivana Grohovca ter publicista dr. A. Dermote. Matica je zadnji čas čestitala prof. Bezenšku ob njegovi šestdesetletnici, g. sekc. šefu dr. Žolgerju, Matičinemu ustanovniku, pozdravila mariborsko gosposvetsko svečanost in akademijo v čast srbskega prirodoznanca dr. Pančiča. Udeležila se je po delegaciji skupščine »Maticе Hrvatske«. (Matica Hrvatska izda za 1914 poleg beletristike V. Klaiča veliko monografijo o P. Ritterju Viteziču, Črtice iz mineralogije, Narodnih pesmi VI. knjiga; Pripovedi srbskega pisatelja Lazareviča. Pripravlja se Cankarjeva knjiga »Tujci«.) Nova ustanovnika sta hrvatski seminar zagrebškega vseučilišča in zagrebški mestni inženir A. Košak. — V dar smo prejeli dijaški list »Lipa« (okolo 1870). — Osnovna komisija ponuja odškodnino za poškodbe hiše; ponudba se sprejme. — Uredi se tisk knjig za 1914. — Škrabčevi Izbrani spisi izidejo kot posebna založnina v nakladi 800 eksemplarjev. — G. pisatelj V. Holz je izročil Matici več korespondence, rokopisov itd. — Načelnik Gospodarskega odseka in hišni posestnik je blagajnik, ravnatelj A. Koder. — Ugodno poročilo blagajnikovo se vzame na znanje.

Politiški pregled.

* Čehov na Dunaju je nad 100.000, v ostali Nižji Avstrijski pa 50.000. V dunajskem okraju Favoriten je 24 odstotkov prebivalstva češke narodnosti. Nemški listi te dni tožijo, da je na Nižje Avstrijskem sedaj že 11 čeških jezikovnih otokov, v katerih imajo Čehi večino. V drugih 18 krajih je 25 do 50 odstotkov Čehov, v 72 krajih 10 do 25 odstotkov Čehov. To napredovanje Čehov v prvi vrsti pospešujejo češki denarni zavodi. Češka Živnostenska banka, ki ima akcijskega kapitala 65 milijonov kron in katere rezervni sklad znaša 35 milijonov kron, je v zadnjih petih letih v okolici St. Hipolita kupila 42 nemških kmetijskih posestev ter jih izročila Čehom. Med 42.000 obrtnimi vajenci na Dunaju je 12.000 Čehov. Umevno, da Čehi v vsakem dunajskem okraju zahtevajo češke šole. Sedaj imajo na Dunaju dve ljudski šoli. Na Dunaju je 200 čeških društev. Češki listi pozivajo Čeha, naj se ne izseljujejo v Ameriko, ampak v Nižjo Avstrijo.

* Nemška armada pripravljena. V seji nemškega državnega zbora je izjavil vojni minister Falkenhayn, da so vsled novih brambnih predlog uvrstili 60.000 mož in 21.000 konj več v armado. Kljub temu razpolaga armada še z 38.000 možmi, ki so za vojno službo popolnoma sposobni, a jih niso še v armado uvrstili. Gradile in izpopolnjevale so se trdnjave. Dne 6. oktobra 1913 se je cesarju poročalo, da so vsi oddelki za vojsko popolnoma pripravljene.

Srednješolski vestnik.

‡ Pozor, slovenski poslanci! »Wiener Zeitung« z dne 3. majnika prinaša v uradnem delu sledeča razpisa služb: Na državni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Gorici se razpisujejo s 1. septembrom 1914. dve učni mesti za klasično filologijo kot glavni in slovenski in nemški jezik kot stranski predmet z nemškim in slovenskim učnim jezikom. Takoj nato pa ta razpis: Na državni gimnaziji z laškimi učnim jezikom v Gorici se razpisuje s 1. septembrom učno mesto za nemški in laški jezik kot glavni predmet in mesto telovadnega učitelja. Ta razpisa komentira »Edinost« tako, da se bistveno razlikujeta, dasiravno sta oba namenjena zavodom, kjer ni nemščina učni jezik, kakor je tudi v razpisih izrečno povedano. Od slovenskih kompetentov se zahteva nemški in slovenski učni jezik, in sicer za pouk klasične filologije, ki se uči slovenski, od laških profesorjev na laškem zavodu

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tordko

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorci poštnine prosto!

Izredno nizke cene!

se pa tega ne zahteva, dasiravno je učno mesto razpisano za laščino in nemščino. Ne samo, da kaže tak razpis dvojno mero, razpis vsebuje še drugo nevarnost. Zakaj se zahteva nemščina kot učni predmet za pouk v predmetu, ki se poučuje sedaj slovenski? Ali naj postane via facti sedaj slovenska gimnazija utrakvistična! Imamo že več ko dovolj utrakvističnih šol, saj jih imamo mi Slovenci več ko vsi avstrijski narodi skupno, zato tudi absolutno nismo voljni, pretrpeti nobenega nadaljnega zapostavljanja. Brezpogojno zahtevamo, da se takoj popravi ta razpis in apeliramo na slovenske člane deželne šolskega sveta, da najodločneje nastopijo proti tej drzni novotarji. Še to, kar imamo, še to naj izgubimo zaradi mlčnosti gotovih ljudi, pa upamo, da se v energičnim nastopom naših ljudi ne zgodi to. Onim pa, ki zakrivljajo take nerednosti, da ne označimo njihovega počenjanja drugače, pa povemo, da je tudi konec tiste dobe, ko je vsak štreber ravno po hrbtu našega naroda priplezal do kake nove rozete. Naj delajo svoje eksperimente tam, kjer ne oškodujejo nas in kjer ne krše svoje uradne dolžnosti, da so v službi objektivni. Naši poslanci pa naj primerno kvitirajo to štreberstvo!

Kranjske vesti.

† Vatroslav Holz.

Pretekle sobote ponoči je umrl v Ljubljani Vatroslav Holz, vpokojeni uradnik banke »Slavija«, v 70. letu svoje dobe. — Malo je slovenskih mož, ki bi imeli med slovenskim učitelstvom toliko znanec in prijatelj, kakor jih je imel pokojni Holz. Pa tudi malo je slovenskih mož, ki bi tako resnično cenili in spoštovali delo slovenskega učitelstva, kakor ga je cenil in spoštoval pokojni Holz. Kot zavarovalni uradnik je prepotoval vso slovensko zemljo, tako je dobil priliko, da se je seznanil z našimi tovariši ter s premnogimi sklenil vez iskrenega prijateljsva in pobratimstva. Še en mesec pred smrtjo je govoril z našim urednikom, mu potožil svojo bolezen, rekoč, da se izteka doba njegovega življenja. Govoril je o idealnem, požrtvovalnem delu naprednega slovenskega učitelstva in dejal, da ima svoje spise pripravljene za tisk in jih namerava izročiti »Učiteljski tiskarni«. — Pokojni Holz je bil sin štajerskih Slovencev, ki je obiskoval samo enorazrednico pri Sv. Ani. Bil je vojak-mornar ter se je l. 1866. udeležil pomorske bitke pri Visu. Z lastno marljivostjo in nadarjenostjo se je povsod do odlične, vsestranske izobrazbe ter je bil posebno več na umetniškem in literarnem polju. Nebroj njegovih spisov, ki se odključijo po živahnosti in šegavosti, kakršen je bil pokojnik sam. Tu intam je odpadlo zdravo zrno izpod njegovega peresa tudi v naš list. Njegova zasluga je tudi v prvi vrsti, da je banka »Slavija« od zavarovanj, sklenjenih z učitelstvom, gotove odstotke plačevala naši Zavezi, ki jo je pri njegovem pogrebu zastopal predsednik tov. Jelenc. — Rajni Holz je bil blaga, odkrita duša, idealen in delaljubljen slovenski mož, zaslužen književnik, zvest prijatelj. Pozna ga vse slovensko ozemlje, povsod mu hranijo najblažji spomin. Tako smo ga tudi mi zaklenili v svoje srce! Bodi nemirnemu slovenskemu romarju nevzdramen mir v predragi domači zemlji!

— Ponemčenje ljubljanskega narodnega šolstva. Na zadnji seji občinskega sveta ljubljanskega je napredna slovenska večina po temeljitem referatu obč. svetnika tov. J. Dimnika zavrgla ponemčevalne predloge nemškutarskega slovenskega klerikalca in nesposobnega inšpektorja A. Maierja. Začetek Dimnikovega referata objavljamo danes. — Po vsem slovenskem ozemlju — zlasti v obmejnih krajih — se stiskajo pesti ogorčenja proti »slovenskim« ponemčevalcem našega ubogega narodnega šolstva! Maier bo kmalu ime za tistega, ki je izdal Špartance. In Jeglič tudi!

— Umrl je dne 10. t. m. v Ljubljani g. Fran Mataj, trgovski poslovodja, brat tovariša Karla Matajca, nadučitelja na Vrhniki. Pokojnik je bil prijazen in

zaveden naroden mož. — Blag mu spomin! — Žalujočemu bratu naše iskreno sožalje!

— Ljudsko šolstvo. Na mesto učitelja Jožefa Wagnerja, ki je na dopustu v svrhu študij, je imenovan za suplenta na deški ljudski šoli v Spodnji Šiški prov. učitelj Rudolf Wagner. — Za provizorično učiteljico na ljudski šoli v Postojni je imenovana dosedanja suplentinja v Palčju Marija Marčičeva.

Štajerske vesti.

— Iz Ptuja poročajo: Fr. Vajda, c. kr. profesor na mornariški akademiji na Reki, je poslal dijaški kuhinji v Ptuj 15 K namesto venca na grob umrlemu tovarišu Ivanu Strelcu, svojemu prvemu učitelju.

— Ljudsko šolstvo. Imenovani so: Prov. učitelj v Čadramu Albert Hren za def. učitelja; def. učiteljica v Špitaliču Josipina Stegenškova za def. učiteljico v Laškem (okolica); def. učiteljica v Dobovi Friderika Zechnerjeva za def. učiteljico v Laškem (okolica); def. učitelj in šolski vodja v Reki Karel Korošec za nadučitelja v Šmarjeti pri Rimskih Toplicah; prov. učitelj v Vodah pri Trbovljah Jožef Tori za definitivnega učitelja; suplentinja v Vodah pri Trbovljah Ida Trunškova za definitivno učiteljico; za definitivno učiteljico v Vodah pri Trbovljah Ema Zenzovicheva; za def. učiteljico v Šmarjah pri Jelšanah Matilda Ropanova.

— Obrtna nadaljevalna šola s trgovskim tečajem v Šmarju pri Jelšah priredi v nedeljo, dne 24. maja, ob pol 3. popoldne slovesni zaključek šolskega leta 1913/14 z razstavo šolskih izdelkov.

— Učiteljsko društvo za ormoški okraj slavi svoj štiridesetletni skupno z ormoško Čitalnico, ki obhaja letos svojo 30letnico. Slavnost se vrši v nedeljo, 14. junija, in sicer se vrši učiteljska slavnost ob vsakem vremenu.

— Ormož. Pevska vaja za koncert pri jubilejski slavnosti Učiteljskega društva za ormoški okraj in ormoške Čitalnice se vrši za vse učitelje in učiteljice v sredo pred Križevim ob šesti uri zvečer. Zahtevajte note, ki vam jih pošlje po pošti koncertni vodja, tov. D. Serajnik.

— Za učitelstvo. Naučno ministstvo je priredilo v Gradcu tečaj za izobrazbo učiteljev v delovanju za varstvo in oskrbo mladine. Tečaj vodi dvorni svetnik dr. K. Tumlriz. Udeležence iz vseh alpskih dežel je pozdravil cesarski namestnik Clary. S Kranjskega so bili poklicani v tečaj učitelji Bajc (Št. Vid), Cepuder, Drašček, Fabinc in Jeglič — sami spokorniki-Slomškarji!

— Vsa šolska vodstva gornjegrajskega okraja se opomnijo, da takoj vrnejo c. kr. davkariji v Gornjem gradu uradno »Zalungliste«, in učitelstvo naj piše pobotnice kot doslej, dokler ne dobimo slov. plačilnih listov. Za drugo je preskrbljeno. — Kelc.

Splošni vestnik.

PROF. ANTON BEZENSEK.

Gosp. Anton Bezenšek, univerzitetni profesor v Sofiji, je dne 15. aprila t. l. paznoval šestdesetletnico svojega rojstva. G. Bezenšek je rojen štajerski Slovenec in znan marljiv delavec na polju prosvete ne le na Slovenskem, nego po vsem slovenskem svetu. Njega smemo nazivati očeta slovenske stenografije. Sestero zlatih svečinj (odlikovanj) diči njegove prsi; on je tudi oficir francoske akademije, odlikovanje, ki ga dobe le največji učenjaki na Francoskem.

Kot mlad gimnazijec v Celju je v družbi s tovarišem Jankom Lebanom sodeloval že pri prvem letniku Tomšičevega »Vrtca«. Bezenšek je priobčeval svoje spise s psevdonimom »Bukovski Tone«, Janko Leban pa s psevdonimom »Ivan Libijanski«. Že takrat sta idealna mlada dijaka sklenil srčno prijateljstvo, in ta prijateljska vez ju spaja še dandanes!

naj vsak učitelj, oz. šol. vodja dosledno zavrne od davkarije poslano nemško »Zalungliste« ter zahteva nam po zakonu opravičeno s slovenskim besedilom, namesto običajnih pobotnic, ki so bile do sedaj v rabi.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 7. maja t. l., ob 10. uri v okoliški šoli. Eno uro pred zborovanjem je bila pevka vaja za koncert, ki ga priredi naše učitelstvo skupno z ormoško Čitalnico v nedeljo, dne 14. junija t. l., v Ormožu v proslavo štiridesetletnice odnosno tridesetletnice omenjenih društev. Udeležba pri pevski vaji kakor pri zborovanju je bila z ozirom na deževni prejšnji dan, ki je skvaril vsa pota, dokaj pomanjkljiva. Ni čuda, da sta tt. pevovodja in predsednik skoro bolj čmerikav obraz delala, kakor mi, ki smo že dve ure prej do Ormoža blato gazili.

»Pomlad je!« nam je zaklical v pozdrav predsednik tov. Rajšp ter še posebe cestital in želel podpredsedniku tov. A. Porekarju, da bi se tudi on ob svoji šestdesetletnici čutil mladostnega, kar je le ta, zahvaljujoč se, obljubil po možnosti storiti.*

Pri verifikaciji zadnjega zapisnika omenja tov. Rajšp, da so plačale brezizjemno vse učne osebe ormoškega okraja prispevek po dve kroni za učiteljski sklad.

O preosnovi Rakuševke knjige »Domoznanstvo ormoškega okraja« bo tov. Žolnir predaval pri enem prihodnjih zborovanj.

Izmed dopisov je omeniti onega tov. Čokla iz Runeča, ki je plačal povodom svoje poroke s tov. gđc. Fanči Mešekovo svoj fantovski obulus deset kron našemu društvu. Tov. predsednik, se mu zahvali za ta dar, želeč mu, naj mu bo dobro vse življenje ob strani njegove ljube, miljene soproge.

Dalje prečita t. predsednik zahvalo tov. Simona Štrenkla za podeljeno mu častno članstvo. Poštni nadkontrolor v p., g. Ve. Vaupotič na Dunaju, je podaril društvu k njegovim 40letnici en zvezek lastno-ročno spisanih svojih skladb »Dijaške pesmi«. Tov. predsednik se poveri, da se mu za ta lepi dar zahvali.

Ostro se je debatiralo o novo uvedeni tiskovini »Zalungliste«. Prečital se je tozadevni dopis tov. Knafliča. Vobče se je poudarjalo, da so bile stare plačilne knjižice bolj prilicne, ker jih je imel vsak učitelj vsak čas sam v rokah in so ostale dopolnjene njegova last. Te smo lahko rabili vsak čas kot važen dokument pri preučevanju podučiteljskih, provizorič., definitivnih let, raznih doklad, odbitkov, osebne dohodnine i. dr., medtem ko bodo sedaj ostale plačilne pole v arhivu šolskega vodstva, zanj ta popolnoma brezpomembna, a za učne osebe nedosegljive, ali pa težko dosegljive, posebno zaradi menjave tako učnih oseb, kakor šolskih voditeljev. Ostro se je tudi grajal način, kako se je izdala ta tiskovina od davčne oblasti. Poslalo se je do šestnajst iztisov na šol. vodstva brez vsakršnega navodila, kako se naj izpolnijo, niti da se morajo spisati in duplo. (V ljutomerskem okraju so vsaj izpolnili na davkariji po en eksemplar kot vzorec; op. por.) In tako se je zgodilo, da je prišlo na davkariji v Ormožu in menda še drugod med poslom, ki je prišel za učitelstvo po denar in davčnim uradnikom, do prav neprijetnih prizorov. Končno smo se domenili, da se naj nemške »Zalungliste« izpolnijo slovenski, šol. vodstva na vsak mesec zahtevajo slovenske tiskovine (predlaga tov. Rajšp), Zveza pa se naj pritoži zaradi zapostavljanja slovensčine na pristojnem mestu (predlog tov. Porekarja).

Naznanilo, da je Zveza naklonila Bundu izredne podpore sto kron in zahvala tega za to, se je vzelo z odobrenjem na zadnje; ravnotako, da je pri pogrebu pokojnega dekana Cafa oficialno zastopal učit. društvo predsednik Rajšp.

Tudi temeljito in natančno poročilo tov. Pintariča o Zvezinem obnem zboru v Mariboru se je vzelo z zahvalo na znanje.

Za tem je naznanil tov. Najžar iz Središča, da bo priredil odtisk zemljevida ormoškega okraja po 2 vin. komad. Naročila je čimprej poslati njemu v Središče, ker se bo napravil samo toliko izvodov, kolikor se jih bo naročilo.

Sprejeta sta bila sledeča predloga tov. Rosine zadevajoča sanacijo naših listov: 1. Zveza naj sestavi seznamek, iz katerega se bo natančno razvidelo po šolskih okrajih, koliko naročnikov posameznih Zvezinih listov je na Štajerskem. 2. Zveza naj zahteva od Zaveze, da naj poskrbi še pri ostalih svojih deželnih organizacijah za število naročnikov Zvezinih listov, tako, da bo imelo vsako društvo natančen pregled naročnikov naših listov.

Predsednik Rajšp naknadno prav presrečno pozdravlja novi dve naši tovarišici gđc. Teušičevo in Tručlovo. Tudi nujno

* Čestitamo tudi mi! Uredn.

priporoča, osobito mlajšim, pristop k »Samopomoči« in »Selbsthilfe«.

V Gradcu, pravi tov. Rajšp k sklepu, se vrše sedaj pridno preračunavanja naših reguliranih plač, ki je baje ravno za učitelstvo posebno težavno. (I, seveda! Tečaji, na katerih so se gibali računi naše zadnje regulacije izza l. 1899., so že močno zarjavili in tudi dvakratno mazanje z draginsko doklado temu ni dosti odpomoglo; k večjemu je to »zu manches Landesboten großen Schmerzes«, ker ni bilo prave merce, povzročilo premnogo žverce, in vrata so dalje škripala. Temu škripanju bi naj bilo konec l. 1915., da bi mu le ne sledilo škripanje z zobmi! — Op. gen. rep.)

Književnost in umetnost.

Odborova seja »Maticе Slovenske« dne 4. maja 1914. — Predsednik se spominja pred kratkim umrlega pesnika Reščine iz našega Kvarnera Ivana Grohovca ter publicista dr. A. Dermote. Matica je zadnji čas čestitala prof. Bezenšku ob njegovi šestdesetletnici, g. sekc. šefu dr. Žolgerju, Matičinemu ustanovniku, pozdravila mariborsko gosposvetsko svečanost in akademijo v čast srbskega prirodoznanca dr. Pančiča. Udeležila se je po delegaciji skupščine »Maticе Hrvatske«. (Matica Hrvatska izda za 1914 poleg beletristike V. Klaiča veliko monografijo o P. Ritterju Viteziču, Črtice iz mineralogije, Narodnih pesmi VI. knjiga; Pripovedi srbskega pisatelja Lazareviča. Pripravlja se Cankarjeva knjiga »Tujci«.) Nova ustanovnika sta hrvatski seminar zagrebškega vseučilišča in zagrebški mestni inženir A. Košak. — V dar smo prejeli dijaški list »Lipa« (okolo 1870). — Osnovna komisija ponuja odškodnino za poškodbe hiše; ponudba se sprejme. — Uredi se tisk knjig za 1914. — Škrabčevi Izbrani spisi izidejo kot posebna založnina v nakladi 800 eksemplarjev. — G. pisatelj V. Holz je izročil Matici več korespondence, rokopisov itd. — Načelnik Gospodarskega odseka in hišni posestnik je blagajnik, ravnatelj A. Koder. — Ugodno poročilo blagajnikovo se vzame na znanje.

Politiški pregled.

* Čehov na Dunaju je nad 100.000, v ostali Nižji Avstrijski pa 50.000. V dunajskem okraju Favoriten je 24 odstotkov prebivalstva češke narodnosti. Nemški listi te dni tožijo, da je na Nižje Avstrijskem sedaj že 11 čeških jezikovnih otokov, v katerih imajo Čehi večino. V drugih 18 krajih je 25 do 50 odstotkov Čehov, v 72 krajih 10 do 25 odstotkov Čehov. To napredovanje Čehov v prvi vrsti pospešujejo češki denarni zavodi. Češka Zivnostenska banka, ki ima akcijskega kapitala 65 milijonov kron in katere rezervni sklad znaša 35 milijonov kron, je v zadnjih petih letih v okolici St. Hipolita kupila 42 nemških kmetijskih posestev ter jih izročila Čehom. Med 42.000 obrtnimi vajenci na Dunaju je 12.000 Čehov. Umevno, da Čehi v vsakem dunajskem okraju zahtevajo češke šole. Sedaj imajo na Dunaju dve ljudski šoli. Na Dunaju je 200 čeških društev. Češki listi pozivajo Čeha, naj se ne izseljujejo v Ameriko, ampak v Nižjo Avstrijo.

* Nemška armada pripravljena. V seji nemškega državnega zbora je izjavil vojni minister Falkenhayn, da so vsled novih brambnih predlog uvrstili 60.000 mož in 21.000 konj več v armado. Kljub temu razpolaga armada še z 38.000 možmi, ki so za vojno službo popolnoma sposobni, a jih niso še v armado uvrstili. Gradile in izpopolnjevale so se trdnjave. Dne 6. oktobra 1913 se je cesarju poročalo, da so vsi oddelki za vojsko popolnoma pripravljene.

Srednješolski vestnik.

‡ Pozor, slovenski poslanci! »Wiener Zeitung« z dne 3. majnika prinaša v uradnem delu sledeča razpisa služb: Na državni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Gorici se razpisujejo s 1. septembrom 1914. dve učni mesti za klasično filologijo kot glavni in slovenski in nemški jezik kot stranski predmet z nemškim in slovenskim učnim jezikom. Takoj nato pa ta razpis: Na državni gimnaziji z laškimi učnim jezikom v Gorici se razpisuje s 1. septembrom učno mesto za nemški in laški jezik kot glavni predmet in mesto telovadnega učitelja. Ta razpisa komentira »Edinost« tako, da se bistveno razlikujeta, dasiravno sta oba namenjena zavodoma, kjer ni nemščina učni jezik, kakor je tudi v razpisih izrečno povedano. Od slovenskih kompetentov se zahteva nemški in slovenski učni jezik, in sicer za pouk klasične filologije, ki se uči slovenski, od laških profesorjev na laškem zavodu

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tordko

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorci poštnine prosto!

Izredno nizke cene!

se pa tega ne zahteva, dasiravno je učno mesto razpisano za laščino in nemščino. Ne samo, da kaže tak razpis dvojno mero, razpis vsebuje še drugo nevarnost. Zakaj se zahteva nemščina kot učni predmet za pouk v predmetu, ki se poučuje sedaj slovenski? Ali naj postane via facti sedaj slovenska gimnazija utrakvistična! Imamo že več ko dovolj utrakvističnih šol, saj jih imamo mi Slovenci več ko vsi avstrijski narodi skupno, zato tudi absolutno nismo voljni, pretrpeti nobenega nadaljnega zapostavljanja. Brezpogojno zahtevamo, da se takoj popravi ta razpis in apeliramo na slovenske člane deželne šolskega sveta, da najodločneje nastopijo proti tej drzni novotariji. Še to, kar imamo, še to naj izgubimo zaradi mlčnosti gotovih ljudi, pa upamo, da se v energičnim nastopom naših ljudi ne zgodi to. Onim pa, ki zakrivljajo take nerednosti, da ne označimo njihovega počenjanja drugače, pa povemo, da je tudi konec tiste dobe, ko je vsak štreber ravno po hrbtu našega naroda priplezal do kake nove rozete. Naj delajo svoje eksperimente tam, kjer ne oškodujejo nas in kjer ne krše svoje uradne dolžnosti, da so v službi objektivni. Naši poslanci pa naj primerno kvitirajo to štreberstvo!

Kranjske vesti.

† Vatroslav Holz.

Pretekle sobote ponoči je umrl v Ljubljani Vatroslav Holz, vpokojeni uradnik banke »Slavija«, v 70. letu svoje dobe. — Malo je slovenskih mož, ki bi imeli med slovenskim učitelstvom toliko znanec in prijatelj, kakor jih je imel pokojni Holz. Pa tudi malo je slovenskih mož, ki bi tako resnično cenili in spoštovali delo slovenskega učitelstva, kakor ga je cenil in spoštoval pokojni Holz. Kot zavarovalni uradnik je prepotoval vso slovensko zemljo, tako je dobil priliko, da se je seznanil z našimi tovariši ter s premnogimi sklenil vez iskrenega prijateljsva in pobratimstva. Še en mesec pred smrtjo je govoril z našim urednikom, mu potožil svojo bolezen, rekoč, da se izteka doba njegovega življenja. Govoril je o idealnem, požrtvovalnem delu naprednega slovenskega učitelstva in dejal, da ima svoje spise pripravljene za tisk in jih namerava izročiti »Učiteljski tiskarni«. — Pokojni Holz je bil sin štajerskih Slovencev, ki je obiskoval samo enorazrednico pri Sv. Ani. Bil je vojak-mornar ter se je l. 1866. udeležil pomorske bitke pri Visu. Z lastno marljivostjo in nadarjenostjo se je povsod do odlične, vsestranske izobrazbe ter je bil posebno več na umetniškem in literarnem polju. Nebroj njegovih spisov, ki se odključijo po živahnosti in šegavosti, kakršen je bil pokojnik sam. Tu intam je odpadlo zdravo zrno izpod njegovega peresa tudi v naš list. Njegova zasluga je tudi v prvi vrsti, da je banka »Slavija« od zavarovanj, sklenjenih z učitelstvom, gotove odstotke plačevala naši Zavezi, ki jo je pri njegovem pogrebu zastopal predsednik tov. Jelenc. — Rajni Holz je bil blaga, odkrita duša, idealen in delaljubljen slovenski mož, zaslužen književnik, zvest prijatelj. Pozna ga vse slovensko ozemlje, povsod mu hranijo najblažji spomin. Tako smo ga tudi mi zaklenili v svoje srce! Bodi nemirnemu slovenskemu romarju nevzdramen mir v predragi domači zemlji!

— Ponemčenje ljubljanskega narodnega šolstva. Na zadnji seji občinskega sveta ljubljanskega je napredna slovenska večina po temeljitem referatu obč. svetnika tov. J. Dimnika zavrgla ponemčevalne predloge nemškutarskega slovenskega klerikalca in nesposobnega inšpektorja A. Maierja. Začetek Dimnikovega referata objavljamo danes. — Po vsem slovenskem ozemlju — zlasti v obmejnih krajih — se stiskajo pesti ogorčenja proti »slovenskim« ponemčevalcem našega ubogega narodnega šolstva! Maier bo kmalu ime za tistega, ki je izdal Špartance. In Jeglič tudi!

— Umrl je dne 10. t. m. v Ljubljani g. Fran Mataj, trgovski poslovodja, brat tovariša Karla Matajca, nadučitelja na Vrhniki. Pokojnik je bil prijazen in

zaveden naroden mož. — Blag mu spomin! — Žalujočemu bratu naše iskreno sožalje!

— Ljudsko šolstvo. Na mesto učitelja Jožefa Wagnerja, ki je na dopustu v svrhu študij, je imenovan za suplenta na deški ljudski šoli v Spodnji Šiški prov. učitelj Rudolf Wagner. — Za provizorično učiteljico na ljudski šoli v Postojni je imenovana dosedanja suplentinja v Palčju Marija Marčičeva.

Štajerske vesti.

— Iz Ptuja poročajo: Fr. Vajda, c. kr. profesor na mornariški akademiji na Reki, je poslal dijaški kuhinji v Ptuju 15 K namesto venca na grob umrlemu tovarišu Ivanu Strelcu, svojemu prvemu učitelju.

— Ljudsko šolstvo. Imenovani so: Prov. učitelj v Čadramu Albert Hren za def. učitelja; def. učiteljica v Špitaliču Josipina Stegenškova za def. učiteljico v Laškem (okolica); def. učiteljica v Dobovi Friderika Zechnerjeva za def. učiteljico v Laškem (okolica); def. učitelj in šolski vodja v Reki Karel Korošec za nadučitelja v Šmarjeti pri Rimskih Toplicah; prov. učitelj v Vodah pri Trbovljah Jožef Tori za definitivnega učitelja; suplentinja v Vodah pri Trbovljah Ida Trunškova za definitivno učiteljico; za definitivno učiteljico v Vodah pri Trbovljah Ema Zenzovicheva; za def. učiteljico v Šmarjah pri Jelšanah Matilda Ropanova.

— Obrtna nadaljevalna šola s trgovskim tečajem v Šmarju pri Jelšah priredi v nedeljo, dne 24. maja, ob pol 3. popoldne slovesni zaključek šolskega leta 1913/14 z razstavo šolskih izdelkov.

— Učiteljsko društvo za ormoški okraj slavi svoj štiridesetletnico skupno z ormoško Čitalnico, ki obhaja letos svojo 30letnico. Slavnost se vrši v nedeljo, 14. junija, in sicer se vrši učiteljska slavnost ob vsakem vremenu.

— Ormož. Pevska vaja za koncert pri jubilejski slavnosti Učiteljskega društva za ormoški okraj in ormoške Čitalnice se vrši za vse učitelje in učiteljice v sredo pred Križevim ob šesti uri zvečer. Zahtevajte note, ki vam jih pošlje po pošti koncertni vodja, tov. D. Serajnik.

— Za učitelstvo. Naučno ministstvo je priredilo v Gradcu tečaj za izobrazbo učiteljev v delovanju za varstvo in oskrbo mladine. Tečaj vodi dvorni svetnik dr. K. Tumlriz. Udeležence iz vseh alpskih dežel je pozdravil cesarski namestnik Clary. S Kranjskega so bili poklicani v tečaj učitelji Bajc (Št. Vid), Cepuder, Drašček, Fabinc in Jeglič — sami spokorniki-Slomškarji!

— Vsa šolska vodstva gornjegrajskega okraja se opomnijo, da takoj vrnejo c. kr. davkariji v Gornjem gradu uradno »Zalungliste«, in učitelstvo naj piše pobotnice kot doslej, dokler ne dobimo slov. plačilnih listov. Za drugo je preskrbljeno. — Kelc.

Splošni vestnik.

PROF. ANTON BEZENSEK.

Gosp. Anton Bezenšek, univerzitetni profesor v Sofiji, je dne 15. aprila t. l. paznoval šestdesetletnico svojega rojstva. G. Bezenšek je rojen štajerski Slovenec in znan marljiv delavec na polju prosvete ne le na Slovenskem, nego po vsem slovenskem svetu. Njega smemo nazivati očeta slovenske stenografije. Sestero zlatih svečinj (odlikovanj) diči njegove prsi; on je tudi oficir francoske akademije, odlikovanje, ki ga dobe le največji učenjaki na Francoskem.

Kot mlad gimnazijec v Celju je v družbi s tovarišem Jankom Lebanom sodeloval že pri prvem letniku Tomšičevega »Vrtca«. Bezenšek je priobčeval svoje spise s psevdonimom »Bukovski Tone«, Janko Leban pa s psevdonimom »Ivan Libijanski«. Že takrat sta idealna mlada dijaka sklenil srčno prijateljstvo, in ta prijateljska vez ju spaja še dandanes!

naj vsak učitelj, oz. šol. vodja dosledno zavrne od davkarije poslano nemško »Zalungliste« ter zahteva nam po zakonu opravičeno s slovenskim besedilom, namesto običajnih pobotnic, ki so bile do sedaj v rabi.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 7. maja t. l., ob 10. uri v okoliški šoli. Eno uro pred zborovanjem je bila pevka vaja za koncert, ki ga priredi naše učitelstvo skupno z ormoško Čitalnico v nedeljo, dne 14. junija t. l., v Ormožu v proslavo štiridesetletnice odnosno tridesetletnice omenjenih društev. Udeležba pri pevski vaji kakor pri zborovanju je bila z ozirom na deževni prejšnji dan, ki je skvaril vsa pota, dokaj pomanjkljiva. Ni čuda, da sta tt. pevovodja in predsednik skoro bolj čmerikav obraz delala, kakor mi, ki smo že dve ure prej do Ormoža blato gazili.

»Pomlad je!« nam je zaklical v pozdrav predsednik tov. Rajšp ter še posebe cestital in želel podpredsedniku tov. A. Porekarju, da bi se tudi on ob svoji šestdesetletnici čutil mladostnega, kar je le ta, zahvaljujoč se, obljubil po možnosti storiti.*

Pri verifikaciji zadnjega zapisnika omenja tov. Rajšp, da so plačale brezizjemno vse učne osebe ormoškega okraja prispevek po dve kroni za učiteljski sklad.

O preosnovi Rakuševke knjige »Domoznanstvo ormoškega okraja« bo tov. Žolnir predaval pri enem prihodnjih zborovanj.

Izmed dopisov je omeniti onega tov. Čokla iz Runeča, ki je plačal povodom svoje poroke s tov. gđc. Fanči Mešekovo svoj fantovski obulus deset kron našemu društvu. Tov. predsednik, se mu zahvali za ta dar, želeč mu, naj mu bo dobro vse življenje ob strani njegove ljube, miljene soproge.

Dalje prečita t. predsednik zahvalo tov. Simona Štrenkla za podeljeno mu častno članstvo. Poštni nadkontrolor v p., g. Ve. Vaupotič na Dunaju, je podaril društvu k njegovim 40letnici en zvezek lastno-ročno spisanih svojih skladb »Dijaške pesmi«. Tov. predsednik se poveri, da se mu za ta lepi dar zahvali.

Ostro se je debatiralo o novo uvedeni tiskovini »Zalungliste«. Prečital se je tozadevni dopis tov. Knafliča. Vobče se je poudarjalo, da so bile stare plačilne knjižice bolj prilicne, ker jih je imel vsak učitelj vsak čas sam v rokah in so ostale dopolnjene njegova last. Te smo lahko rabili vsak čas kot važen dokument pri preučevanju podučiteljskih, provizorič., definitivnih let, raznih doklad, odbitkov, osebne dohodnine i. dr., medtem ko bodo sedaj ostale plačilne pole v arhivu šolskega vodstva, zanj ta popolnoma brezpomembna, a za učne osebe nedosegljive, ali pa težko dosegljive, posebno zaradi menjave tako učnih oseb, kakor šolskih voditeljev. Ostro se je tudi grajal način, kako se je izdala ta tiskovina od davčne oblasti. Poslalo se je do šestnajst iztisov na šol. vodstva brez vsakršnega navodila, kako se naj izpolnijo, niti da se morajo spisati in duplo. (V ljutomerskem okraju so vsaj izpolnili na davkariji po en eksemplar kot vzorec; op. por.) In tako se je zgodilo, da je prišlo na davkariji v Ormožu in menda še drugod med poslom, ki je prišel za učitelstvo po denar in davčnim uradnikom, do prav neprijetnih prizorov. Končno smo se domenili, da se naj nemške »Zalungliste« izpolnijo slovenski, šol. vodstva na vsak mesec zahtevajo slovenske tiskovine (predlaga tov. Rajšp), Zveza pa se naj pritoži zaradi zapostavljanja slovensčine na pristojnem mestu (predlog tov. Porekarja).

Naznanilo, da je Zveza naklonila Bundu izredne podpore sto kron in zahvala tega za to, se je vzelo z odobrenjem na zadnje; ravnotako, da je pri pogrebu pokojnega dekana Cafa oficialno zastopal uč. društvo predsednik Rajšp.

Tudi temeljito in natančno poročilo tov. Pintariča o Zvezinem obnem zboru v Mariboru se je vzelo z zahvalo na znanje.

Za tem je naznanil tov. Najžar iz Središča, da bo priredil odtisk zemljevida ormoškega okraja po 2 vin. komad. Naročila je čimprej poslati njemu v Središče, ker se bo napravil samo toliko izvodov, kolikor se jih bo naročilo.

Sprejeta sta bila sledeča predloga tov. Rosine zadevajoča sanacijo naših listov: 1. Zveza naj sestavi seznamek, iz katerega se bo natančno razvidelo po šolskih okrajih, koliko naročnikov posameznih Zvezinih listov je na Štajerskem. 2. Zveza naj zahteva od Zaveze, da naj poskrbi še pri ostalih svojih deželnih organizacijah za število naročnikov Zvezinih listov, tako, da bo imelo vsako društvo natančen pregled naročnikov naših listov.

Predsednik Rajšp naknadno prav presrečno pozdravlja novi dve naši tovarišici gđc. Teušičevo in Tručlovo. Tudi nujno

* Čestitamo tudi mi! Uredn.

priporoča, osobito mlajšim, pristop k »Samopomoči« in »Selbsthilfe«.

V Gradcu, pravi tov. Rajšp k sklepu, se vrše sedaj pridno preračunavanja naših reguliranih plač, ki je baje ravno za učitelstvo posebno težavno. (I, seveda! Tečaji, na katerih so se gibali računi naše zadnje regulacije izza l. 1899., so že močno zarjavili in tudi dvakratno mazanje z draginsko doklado temu ni dosti odpomoglo; k večjemu je to »zu manches Landesboten großen Schmerzes«, ker ni bilo prave merce, povzročilo premnogo žverce, in vrata so dalje škripala. Temu škripanju bi naj bilo konec l. 1915., da bi mu le ne sledilo škripanje z zobmi! — Op. gen. rep.)

Književnost in umetnost.

Odborova seja »Maticе Slovenske« dne 4. maja 1914. — Predsednik se spominja pred kratkim umrlega pesnika Reščine iz našega Kvarnera Ivana Grohovca ter publicista dr. A. Dermote. Matica je zadnji čas čestitala prof. Bezenšku ob njegovi šestdesetletnici, g. sekc. šefu dr. Žolgerju, Matičinemu ustanovniku, pozdravila mariborsko gosposvetsko svečanost in akademijo v čast srbskega prirodoznanca dr. Pančiča. Udeležila se je po delegaciji skupščine »Maticе Hrvatske«. (Matica Hrvatska izda za 1914 poleg beletristike V. Klaiča veliko monografijo o P. Ritterju Viteziču, Črtice iz mineralogije, Narodnih pesmi VI. knjiga; Pripovedi srbskega pisatelja Lazareviča. Pripravlja se Cankarjeva knjiga »Tujci«.) Nova ustanovnika sta hrvatski seminar zagrebškega vseučilišča in zagrebški mestni inženir A. Košak. — V dar smo prejeli dijaški list »Lipa« (okolo 1870). — Osnovna komisija ponuja odškodnino za poškodbe hiše; ponudba se sprejme. — Uredi se tisk knjig za 1914. — Škrabčevi Izbrani spisi izidejo kot posebna založnina v nakladi 800 eksemplarjev. — G. pisatelj V. Holz je izročil Matici več korespondence, rokopisov itd. — Načelnik Gospodarskega odseka in hišni posestnik je blagajnik, ravnatelj A. Koder. — Ugodno poročilo blagajnikovo se vzame na znanje.

Politiški pregled.

* **Čehov na Dunaju** je nad 100.000, v ostali Nižji Avstrijski pa 50.000. V dunajskem okraju Favoriten je 24 odstotkov prebivalstva češke narodnosti. Nemški listi te dni tožijo, da je na Nižje Avstrijskem sedaj že 11 čeških jezikovnih otokov, v katerih imajo Čehi večino. V drugih 18 krajih je 25 do 50 odstotkov Čehov, v 72 krajih 10 do 25 odstotkov Čehov. To napredovanje Čehov v prvi vrsti pospešujejo češki denarni zavodi. Češka Živnostenska banka, ki ima akcijskega kapitala 65 milijonov kron in katere rezervni sklad znaša 35 milijonov kron, je v zadnjih petih letih v okolici St. Hipolita kupila 42 nemških kmetijskih posestev ter jih izročila Čehom. Med 42.000 obrtnimi vajenci na Dunaju je 12.000 Čehov. Umevno, da Čehi v vsakem dunajskem okraju zahtevajo češke šole. Sedaj imajo na Dunaju dve ljudski šoli. Na Dunaju je 200 čeških društev. Češki listi pozivajo Čeha, naj se ne izseljujejo v Ameriko, ampak v Nižjo Avstrijo.

* **Nemška armada pripravljena.** V seji nemškega državnega zbora je izjavil vojni minister Falkenhayn, da so vsled novih brambnih predlog uvrstili 60.000 mož in 21.000 konj več v armado. Kljub temu razpolaga armada še z 38.000 možmi, ki so za vojno službo popolnoma sposobni, a jih niso še v armado uvrstili. Gradile in izpopolnjevale so se trdnjave. Dne 6. oktobra 1913 se je cesarju poročalo, da so vsi oddelki za vojsko popolnoma pripravljene.

Srednješolski vestnik.

‡ **Pozor, slovenski poslanci!** »Wiener Zeitung« z dne 3. majnika prinaša v uradnem delu sledeča razpisa služb: Na državni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Gorici se razpisujejo s 1. septembrom 1914. dve učni mesti za klasično filologijo kot glavni in slovenski in nemški jezik kot stranski predmet z nemškim in slovenskim učnim jezikom. Takoj nato pa ta razpis: Na državni gimnaziji z laškimi učnim jezikom v Gorici se razpisuje s 1. septembrom učno mesto za nemški in laški jezik kot glavni predmet in mesto telovadnega učitelja. Ta razpisa komentira »Edinost« tako, da se bistveno razlikujeta, dasiravno sta oba namenjena zavodom, kjer ni nemščina učni jezik, kakor je tudi v razpisih izrečno povedano. Od slovenskih kompetentov se zahteva nemški in slovenski učni jezik, in sicer za pouk klasične filologije, ki se uči slovenski, od laških profesorjev na laškem zavodu

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tordko

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorci poštnine prosto!

Izredno nizke cene!

se pa tega ne zahteva, dasiravno je učno mesto razpisano za laščino in nemščino. Ne samo, da kaže tak razpis dvojno mero, razpis vsebuje še drugo nevarnost. Zakaj se zahteva nemščina kot učni predmet za pouk v predmetu, ki se poučuje sedaj slovenski? Ali naj postane via facti sedaj slovenska gimnazija utrakvistična! Imamo že več ko dovolj utrakvističnih šol, saj jih imamo mi Slovenci več ko vsi avstrijski narodi skupno, zato tudi absolutno nismo voljni, pretrpeti nobenega nadaljnega zapostavljanja. Brezpogojno zahtevamo, da se takoj popravi ta razpis in apeliramo na slovenske člane deželne šolskega sveta, da najodločneje nastopijo proti tej drzni novotarji. Še to, kar imamo, še to naj izgubimo zaradi mlčnosti gotovih ljudi, pa upamo, da se v energičnim nastopom naših ljudi ne zgodi to. Onim pa, ki zakrivljajo take nerednosti, da ne označimo njihovega počenjanja drugače, pa povemo, da je tudi konec tiste dobe, ko je vsak štreber ravno po hrbtu našega naroda priplezal do kake nove rozete. Naj delajo svoje eksperimente tam, kjer ne oškodujejo nas in kjer ne krše svoje uradne dolžnosti, da so v službi objektivni. Naši poslanci pa naj primerno kvitirajo to štreberstvo!

Kranjske vesti.

† Vatroslav Holz.

Pretekle sobote ponoči je umrl v Ljubljani Vatroslav Holz, vpokojeni uradnik banke »Slavija«, v 70. letu svoje dobe. — Malo je slovenskih mož, ki bi imeli med slovenskim učitelstvom toliko znanec in prijatelj, kakor jih je imel pokojni Holz. Pa tudi malo je slovenskih mož, ki bi tako resnično cenili in spoštovali delo slovenskega učitelstva, kakor ga je cenil in spoštoval pokojni Holz. Kot zavarovalni uradnik je prepotoval vso slovensko zemljo, tako je dobil priliko, da se je seznanil z našimi tovariši ter s premnogimi sklenil vez iskrenega prijateljsva in pobratimstva. Še en mesec pred smrtjo je govoril z našim urednikom, mu potožil svojo bolezen, rekoč, da se izteka doba njegovega življenja. Govoril je o idealnem, požrtvovalnem delu naprednega slovenskega učitelstva in dejal, da ima svoje spise pripravljene za tisk in jih namerava izročiti »Učiteljski tiskarni«. — Pokojni Holz je bil sin štajerskih Slovencev, ki je obiskoval samo enorazrednico pri Sv. Ani. Bil je vojak-mornar ter se je l. 1866. udeležil pomorske bitke pri Visu. Z lastno marljivostjo in nadarjenostjo se je povzpelo do odlične, vsestranske izobrazbe ter je bil posebno več na umetniškem in literarnem polju. Nebroj njegovih spisov, ki se odključijo po živahnosti in šegavosti, kakršen je bil pokojnik sam. Tu intam je odpadlo zdravo zrno izpod njegovega peresa tudi v naš list. Njegova zasluga je tudi v prvi vrsti, da je banka »Slavija« od zavarovanj, sklenjenih z učitelstvom, gotove odstotke plačevala naši Zavezi, ki jo je pri njegovem pogrebu zastopal predsednik tov. Jelenc. — Rajni Holz je bil blaga, odkrita duša, idealen in delaljubljen slovenski mož, zaslužen književnik, zvest prijatelj. Pozna ga vse slovensko ozemlje, povsod mu hranijo najblažji spomin. Tako smo ga tudi mi zaklenili v svoje srce! Bodi nemirnemu slovenskemu romarju nevzdramen mir v predragi domači zemlji!

— **Ponemčenje ljubljanskega narodnega šolstva.** Na zadnji seji občinskega sveta ljubljanskega je napredna slovenska večina po temeljitem referatu obč. svetnika tov. J. Dimnika zavrgla ponemčevalne predloge nemškutarskega slovenskega klerikalca in nesposobnega inšpektorja A. Maierja. Začetek Dimnikovega referata objavljamo danes. — Po vsem slovenskem ozemlju — zlasti v obmejnih krajih — se stiskajo pesti ogorčenja proti »slovenskim« ponemčevalcem našega ubogega narodnega šolstva! Maier bo kmalu ime za tistega, ki je izdal Špartance. In Jeglič tudi!

— **Umrl je dne 10. t. m. v Ljubljani g. Fran Mataj, trgovski poslovodja, brat tovariša Karla Matajca, nadučitelja na Vrhniki. Pokojnik je bil prijazen in**

zaveden naroden mož. — Blag mu spomin! — Žalujočemu bratu naše iskreno sožalje!

— **Ljudsko šolstvo.** Na mesto učitelja Jožefa Wagnerja, ki je na dopustu v svrhu študij, je imenovan za suplenta na deški ljudski šoli v Spodnji Šiški prov. učitelj Rudolf Wagner. — Za provizorično učiteljico na ljudski šoli v Postojni je imenovana dosedanja suplentinja v Palčju Marija Marčičeva.

Štajerske vesti.

— **Iz Ptuj** poročajo: Fr. Vajda, c. kr. profesor na mornariški akademiji na Reki, je poslal dijaški kuhinji v Ptuj 15 K namesto venca na grob umrlemu tovarišu Ivanu Strelcu, svojemu prvemu učitelju.

— **Ljudsko šolstvo.** Imenovani so: Prov. učitelj v Čadramu Albert Hren za def. učitelja; def. učiteljica v Špitaliču Josipina Stegenškova za def. učiteljico v Laškem (okolica); def. učiteljica v Dobovi Friderika Zechnerjeva za def. učiteljico v Laškem (okolica); def. učitelj in šolski vodja v Reki Karel Korošec za nadučitelja v Šmarjeti pri Rimskih Toplicah; prov. učitelj v Vodah pri Trbovljah Jožef Tori za definitivnega učitelja; suplentinja v Vodah pri Trbovljah Ida Trunškova za definitivno učiteljico; za definitivno učiteljico v Vodah pri Trbovljah Ema Zenzovicheva; za def. učiteljico v Šmarjah pri Jelšanah Matilda Ropanova.

— **Obrtna nadaljevalna šola s trgovskim tečajem v Šmarju pri Jelšah** priredi v nedeljo, dne 24. maja, ob pol 3. popoldne slovesni zaključek šolskega leta 1913/14 z razstavo šolskih izdelkov.

— **Učiteljsko društvo za ormoški okraj** slavi svoj štiridesetletni skupno z ormoško Čitalnico, ki obhaja letos svojo 30letnico. Slavnost se vrši v nedeljo, 14. junija, in sicer se vrši učiteljska slavnost ob vsakem vremenu.

— **Ormož.** Pevska vaja za koncert pri jubilejski slavnosti Učiteljskega društva za ormoški okraj in ormoške Čitalnice se vrši za vse učitelje in učiteljice v sredo pred Križevim ob šesti uri zvečer. Zahtevajte note, ki vam jih pošlje po pošti koncertni vodja, tov. D. Serajnik.

— **Za učitelstvo.** Naučno ministstvo je priredilo v Gradcu tečaj za izobrazbo učiteljev v delovanju za varstvo in oskrbo mladine. Tečaj vodi dvorni svetnik dr. K. Tumlriz. Udeležence iz vseh alpskih dežel je pozdravil cesarski namestnik Clary. S Kranjskega so bili poklicani v tečaj učitelji Bajc (Št. Vid), Cepuder, Drašček, Fabinc in Jeglič — sami spokorniki-Slomškarji!

— **Vsa šolska vodstva gornjegrajskega okraja** se opomnijo, da takoj vrnejo c. kr. davkariji v Gornjem gradu uradno »Zalungliste«, in učitelstvo naj piše pobotnice kot doslej, dokler ne dobimo slov. plačilnih listov. Za drugo je preskrbljeno. — **Kelc.**

Splošni vestnik.

PROF. ANTON BEZENSEK.

Gosp. Anton Bezenšek, univerzitetni profesor v Sofiji, je dne 15. aprila t. l. paznoval šestdesetletnico svojega rojstva. G. Bezenšek je rojen štajerski Slovenec in znan marljiv delavec na polju prosvete ne le na Slovenskem, nego po vsem slovenskem svetu. Njega smemo nazivati očeta slovenske stenografije. Sestero zlatih svečinj (odlikovanj) diči njegove prsi; on je tudi oficir francoske akademije, odlikovanje, ki ga dobe le največji učenjaki na Francoskem.

Kot mlad gimnazijec v Celju je v družbi s tovarišem Jankom Lebanom sodeloval že pri prvem letniku Tomšičevega »Vrtca«. Bezenšek je priobčeval svoje spise s psevdonimom »Bukovski Tone«, Janko Leban pa s psevdonimom »Ivan Libijanski«. Že takrat sta idealna mlada dijaka sklenil srčno prijateljstvo, in ta prijateljska vez ju spaja še dandanes!

naj vsak učitelj, oz. šol. vodja dosledno zavrne od davkarije poslano nemško »Zalungliste« ter zahteva nam po zakonu opravičeno s slovenskim besedilom, namesto običajnih pobotnic, ki so bile do sedaj v rabi.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 7. maja t. l., ob 10. uri v okoliški šoli. Eno uro pred zborovanjem je bila pevka vaja za koncert, ki ga priredi naše učitelstvo skupno z ormoško Čitalnico v nedeljo, dne 14. junija t. l., v Ormožu v proslavo štiridesetletnice odnosno tridesetletnice omenjenih društev. Udeležba pri pevski vaji kakor pri zborovanju je bila z ozirom na deževni prejšnji dan, ki je skvaril vsa pota, dokaj pomanjkljiva. Ni čuda, da sta tt. pevovodja in predsednik skoro bolj čmerikav obraz delala, kakor mi, ki smo že dve ure prej do Ormoža blato gazili.

»Pomlad je!« nam je zaklical v pozdrav predsednik tov. Rajšp ter še posebe cestital in želel podpredsedniku tov. A. Porekarju, da bi se tudi on ob svoji šestdesetletnici čutil mladostnega, kar je le ta, zahvaljujoč se, obljubil po možnosti storiti.*

Pri verifikaciji zadnjega zapisnika omenja tov. Rajšp, da so plačale brezizjemno vse učne osebe ormoškega okraja prispevek po dve kroni za učiteljski sklad.

O preosnovi Rakuševke knjige »Domoznanstvo ormoškega okraja« bo tov. Žolnir predaval pri enem prihodnjih zborovanj.

Izmed dopisov je omeniti onega tov. Čokla iz Runeča, ki je plačal povodom svoje poroke s tov. gđc. Fanči Mešekovo svoj fantovski obulus deset kron našemu društvu. Tov. predsednik, se mu zahvali za ta dar, želeč mu, naj mu bo dobro vse življenje ob strani njegove ljube, miljene soproge.

Dalje prečita t. predsednik zahvalo tov. Simona Štrenkla za podeljeno mu častno članstvo. Poštni nadkontrolor v p., g. Ve. Vaupotič na Dunaju, je podaril društvu k njegovim 40letnici en zvezek lastno-ročno spisanih svojih skladb »Dijaške pesmi«. Tov. predsednik se poveri, da se mu za ta lepi dar zahvali.

Ostro se je debatiralo o novo uvedeni tiskovini »Zalungliste«. Prečital se je tozadevni dopis tov. Knafliča. Vobče se je poudarjalo, da so bile stare plačilne knjižice bolj prilicne, ker jih je imel vsak učitelj vsak čas sam v rokah in so ostale dopolnjene njegova last. Te smo lahko rabili vsak čas kot važen dokument pri preučevanju podučiteljskih, provizorič., definitivnih let, raznih doklad, odbitkov, osebne dohodnine i. dr., medtem ko bodo sedaj ostale plačilne pole v arhivu šolskega vodstva, zanj ta popolnoma brezpomembna, a za učne osebe nedosegljive, ali pa težko dosegljive, posebno zaradi menjave tako učnih oseb, kakor šolskih voditeljev. Ostro se je tudi grajal način, kako se je izdala ta tiskovina od davčne oblasti. Poslalo se je do šestnajst iztisov na šol. vodstva brez vsakršnega navodila, kako se naj izpolnijo, niti da se morajo spisati in duplo. (V ljutomerskem okraju so vsaj izpolnili na davkariji po en eksemplar kot vzorec; op. por.) In tako se je zgodilo, da je prišlo na davkariji v Ormožu in menda še drugod med poslom, ki je prišel za učitelstvo po denar in davčnim uradnikom, do prav neprijetnih prizorov. Končno smo se domenili, da se naj nemške »Zalungliste« izpolnijo slovenski, šol. vodstva na vsak mesec zahtevajo slovenske tiskovine (predlaga tov. Rajšp), Zveza pa se naj pritoži zaradi zapostavljanja slovensčine na pristojnem mestu (predlog tov. Porekarja).

Naznanilo, da je Zveza naklonila Bundu izredne podpore sto kron in zahvala tega za to, se je vzelo z odobrenjem na zadnje; ravnotako, da je pri pogrebu pokojnega dekana Cafa oficialno zastopal uč. društvo predsednik Rajšp.

Tudi temeljito in natančno poročilo tov. Pintariča o Zvezinem obnem zboru v Mariboru se je vzelo z zahvalo na znanje.

Za tem je naznanil tov. Najžar iz Središča, da bo priredil odtisk zemljevida ormoškega okraja po 2 vin. komad. Natočila je čimprej poslati njemu v Središče, ker se bo napravil samo toliko izvodov, kolikor se jih bo naročilo.

Sprejeta sta bila sledeča predloga tov. Rosine zadevajoča sanacijo naših listov: 1. Zveza naj sestavi seznamek, iz katerega se bo natančno razvidelo po šolskih okrajih, koliko naročnikov posameznih Zvezinih listov je na Štajerskem. 2. Zveza naj zahteva od Zaveze, da naj poskrbi še pri ostalih svojih deželnih organizacijah za število naročnikov Zvezinih listov, tako, da bo imelo vsako društvo natančen pregled naročnikov naših listov.

Predsednik Rajšp naknadno prav presrečno pozdravlja novi dve naši tovarišici gđc. Teušičevo in Tručlovo. Tudi nujno

* Čestitamo tudi mi! Uredn.

priporoča, osobito mlajšim, pristop k »Samopomoči« in »Selbsthilfe«.

V Gradcu, pravi tov. Rajšp k sklepu, se vrše sedaj pridno preračunavanja naših reguliranih plač, ki je baje ravno za učitelstvo posebno težavno. (I, seveda! Tečaji, na katerih so se gibali računi naše zadnje regulacije izza l. 1899., so že močno zarjavili in tudi dvakratno mazanje z draginsko doklado temu ni dosti odpomoglo; k večjemu je to »zu manches Landesboten großen Schmerzes«, ker ni bilo prave merce, povzročilo premnogo žverce, in vrata so dalje škripala. Temu škripanju bi naj bilo konec l. 1915., da bi mu le ne sledilo škripanje z zobmi! — Op. gen. rep.)

Književnost in umetnost.

Odborova seja »Maticе Slovenske« dne 4. maja 1914. — Predsednik se spominja pred kratkim umrlega pesnika Reščine iz našega Kvarnera Ivana Grohovca ter publicista dr. A. Dermote. Matica je zadnji čas čestitala prof. Bezenšku ob njegovi šestdesetletnici, g. sekc. šefu dr. Žolgerju, Matičinemu ustanovniku, pozdravila mariborsko gosposvetsko svečanost in akademijo v čast srbskega prirodoznanca dr. Pančiča. Udeležila se je po delegaciji skupščine »Maticе Hrvatske«. (Matica Hrvatska izda za 1914 poleg beletristike V. Klaiča veliko monografijo o P. Ritterju Viteziču, Črtice iz mineralogije, Narodnih pesmi VI. knjiga; Pripovedi srbskega pisatelja Lazareviča. Pripravlja se Cankarjeva knjiga »Tujci«.) Nova ustanovnika sta hrvatski seminar zagrebškega vseučilišča in zagrebški mestni inženir A. Košak. — V dar smo prejeli dijaški list »Lipa« (okolo 1870). — Osnovna komisija ponuja odškodnino za poškodbe hiše; ponudba se sprejme. — Uredi se tisk knjig za 1914. — Škrabčevi Izbrani spisi izidejo kot posebna založnina v nakladi 800 eksemplarjev. — G. pisatelj V. Holz je izročil Matici več korespondence, rokopisov itd. — Načelnik Gospodarskega odseka in hišni posestnik je blagajnik, ravnatelj A. Koder. — Ugodno poročilo blagajnikovo se vzame na znanje.

Politiški pregled.

* Čehov na Dunaju je nad 100.000, v ostali Nižji Avstrijski pa 50.000. V dunajskem okraju Favoriten je 24 odstotkov prebivalstva češke narodnosti. Nemški listi te dni tožijo, da je na Nižje Avstrijskem sedaj že 11 čeških jezikovnih otokov, v katerih imajo Čehi večino. V drugih 18 krajih je 25 do 50 odstotkov Čehov, v 72 krajih 10 do 25 odstotkov Čehov. To napredovanje Čehov v prvi vrsti pospešujejo češki denarni zavodi. Češka Živnostenska banka, ki ima akcijskega kapitala 65 milijonov kron in katere rezervni sklad znaša 35 milijonov kron, je v zadnjih petih letih v okolici St. Hipolita kupila 42 nemških kmetijskih posestev ter jih izročila Čehom. Med 42.000 obrtnimi vajenci na Dunaju je 12.000 Čehov. Umevno, da Čehi v vsakem dunajskem okraju zahtevajo češke šole. Sedaj imajo na Dunaju dve ljudski šoli. Na Dunaju je 200 čeških društev. Češki listi pozivajo Čeha, naj se ne izseljujejo v Ameriko, ampak v Nižjo Avstrijo.

* Nemška armada pripravljena. V seji nemškega državnega zbora je izjavil vojni minister Falkenhayn, da so vsled novih brambnih predlog uvrstili 60.000 mož in 21.000 konj več v armado. Kljub temu razpolaga armada še z 38.000 možmi, ki so za vojno službo popolnoma sposobni, a jih niso še v armado uvrstili. Gradile in izpopolnjevale so se trdnjave. Dne 6. oktobra 1913 se je cesarju poročalo, da so vsi oddelki za vojsko popolnoma pripravljene.

Srednješolski vestnik.

‡ Pozor, slovenski poslanci! »Wiener Zeitung« z dne 3. majnika prinaša v uradnem delu sledeča razpisa služb: Na državni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Gorici se razpisujejo s 1. septembrom 1914. dve učni mesti za klasično filologijo kot glavni in slovenski in nemški jezik kot stranski predmet z nemškim in slovenskim učnim jezikom. Takoj nato pa ta razpis: Na državni gimnaziji z laškimi učnim jezikom v Gorici se razpisuje s 1. septembrom učno mesto za nemški in laški jezik kot glavni predmet in mesto telovadnega učitelja. Ta razpisa komentira »Edinost« tako, da se bistveno razlikujeta, dasiravno sta oba namenjena zavodom, kjer ni nemščina učni jezik, kakor je tudi v razpisih izrečno povedano. Od slovenskih kompetentov se zahteva nemški in slovenski učni jezik, in sicer za pouk klasične filologije, ki se uči slovenski, od laških profesorjev na laškem zavodu

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tordko

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorci poštnine prosto!

Izredno nizke cene!

se pa tega ne zahteva, dasiravno je učno mesto razpisano za laščino in nemščino. Ne samo, da kaže tak razpis dvojno mero, razpis vsebuje še drugo nevarnost. Zakaj se zahteva nemščina kot učni predmet za pouk v predmetu, ki se poučuje sedaj slovenski? Ali naj postane via facti sedaj slovenska gimnazija utrakvistična! Imamo že več ko dovolj utrakvističnih šol, saj jih imamo mi Slovenci več ko vsi avstrijski narodi skupno, zato tudi absolutno nismo voljni, pretrpeti nobenega nadaljnega zapostavljanja. Brezpogojno zahtevamo, da se takoj popravi ta razpis in apeliramo na slovenske člane deželne šolskega sveta, da najodločneje nastopijo proti tej drzni novotarji. Še to, kar imamo, še to naj izgubimo zaradi mlčnosti gotovih ljudi, pa upamo, da se v energičnim nastopom naših ljudi ne zgodi to. Onim pa, ki zakrivljajo take nerednosti, da ne označimo njihovega počenjanja drugače, pa povemo, da je tudi konec tiste dobe, ko je vsak štreber ravno po hrbtu našega naroda pripeljal do kake nove rozete. Naj delajo svoje eksperimente tam, kjer ne oškodujejo nas in kjer ne krše svoje uradne dolžnosti, da so v službi objektivni. Naši poslanci pa naj primerno kvitirajo to štreberstvo!

Kranjske vesti.

† Vatroslav Holz.

Pretekle sobote ponoči je umrl v Ljubljani Vatroslav Holz, vpokojeni uradnik banke »Slavije«, v 70. letu svoje dobe. — Malo je slovenskih mož, ki bi imeli med slovenskim učitelstvom toliko znanec in prijatelj, kakor jih je imel pokojni Holz. Pa tudi malo je slovenskih mož, ki bi tako resnično cenili in spoštovali delo slovenskega učitelstva, kakor ga je cenil in spoštoval pokojni Holz. Kot zavarovalni uradnik je prepotoval vso slovensko zemljo, tako je dobil priliko, da se je seznanil z našimi tovariši ter s premnogimi sklenil vez iskrenega prijateljsva in pobratimstva. Še en mesec pred smrtjo je govoril z našim urednikom, mu potožil svojo bolezen, rekoč, da se izteka doba njegovega življenja. Govoril je o idealnem, požrtvovalnem delu naprednega slovenskega učitelstva in dejal, da ima svoje spise pripravljene za tisk in jih namerava izročiti »Učiteljski tiskarni«. — Pokojni Holz je bil sin štajerskih Slovencev, ki je obiskoval samo enorazrednico pri Sv. Ani. Bil je vojak-mornar ter se je l. 1866. udeležil pomorske bitke pri Visu. Z lastno marljivostjo in nadarjenostjo se je povsod do odlične, vsestranske izobrazbe ter je bil posebno več na umetniškem in literarnem polju. Nebroj njegovih spisov, ki se odključijo po živahnosti in šegavosti, kakršen je bil pokojnik sam. Tu intam je odpadlo zdravo zrno izpod njegovega peresa tudi v naš list. Njegova zasluga je tudi v prvi vrsti, da je banka »Slavija« od zavarovanj, sklenjenih z učitelstvom, gotove odstotke plačevala naši Zavezi, ki jo je pri njegovem pogrebu zastopal predsednik tov. Jelenc. — Rajni Holz je bil blaga, odkrita duša, idealen in delaljubljen slovenski mož, zaslužen književnik, zvest prijatelj. Pozna ga vse slovensko ozemlje, povsod mu hranijo najblažji spomin. Tako smo ga tudi mi zaklenili v svoje srce! Bodi nemirnemu slovenskemu romarju nevzdramen mir v predragi domači zemlji!

— Ponemčenje ljubljanskega narodnega šolstva. Na zadnji seji občinskega sveta ljubljanskega je napredna slovenska večina po temeljitem referatu obč. svetnika tov. J. Dimnika zavrgla ponemčevalne predloge nemškutarskega slovenskega klerikalca in nesposobnega inšpektorja A. Maierja. Začetek Dimnikovega referata objavljamo danes. — Po vsem slovenskem ozemlju — zlasti v obmejnih krajih — se stiskajo pesti ogorčenja proti »slovenskim« ponemčevalcem našega ubogega narodnega šolstva! Maier bo kmalu ime za tistega, ki je izdal Špartance. In Jeglič tudi!

— Umrl je dne 10. t. m. v Ljubljani g. Fran Mataj, trgovski poslovodja, brat tovariša Karla Matajca, nadučitelja na Vrhniki. Pokojnik je bil prijazen in

zaveden naroden mož. — Blag mu spomin! — Žalujočemu bratu naše iskreno sožalje!

— Ljudsko šolstvo. Na mesto učitelja Jožefa Wagnerja, ki je na dopustu v svrhu študij, je imenovan za suplenta na deški ljudski šoli v Spodnji Šiški prov. učitelj Rudolf Wagner. — Za provizorično učiteljico na ljudski šoli v Postojni je imenovana dosedanja suplentinja v Palčju Marija Marčičeva.

Štajerske vesti.

— Iz Ptujja poročajo: Fr. Vajda, c. kr. profesor na mornariški akademiji na Reki, je poslal dijaški kuhinji v Ptuj 15 K namesto venca na grob umrlemu tovarišu Ivanu Strelcu, svojemu prvemu učitelju.

— Ljudsko šolstvo. Imenovani so: Prov. učitelj v Čadramu Albert Hren za def. učitelja; def. učiteljica v Špitaliču Josipina Stegenškova za def. učiteljico v Laškem (okolica); def. učiteljica v Dobovi Friderika Zechnerjeva za def. učiteljico v Laškem (okolica); def. učitelj in šolski vodja v Reki Karel Korošec za nadučitelja v Šmarjeti pri Rimskih Toplicah; prov. učitelj v Vodah pri Trbovljah Jožef Tori za definitivnega učitelja; suplentinja v Vodah pri Trbovljah Ida Trunškova za definitivno učiteljico; za definitivno učiteljico v Vodah pri Trbovljah Ema Zenzovicheva; za def. učiteljico v Šmarjah pri Jelšanah Matilda Ropanova.

— Obrtna nadaljevalna šola s trgovskim tečajem v Šmarju pri Jelšah priredi v nedeljo, dne 24. maja, ob pol 3. popoldne slovesni zaključek šolskega leta 1913/14 z razstavo šolskih izdelkov.

— Učiteljsko društvo za ormoški okraj slavi svoj štiridesetletni skupno z ormoško Čitalnico, ki obhaja letos svojo 30letnico. Slavnost se vrši v nedeljo, 14. junija, in sicer se vrši učiteljska slavnost ob vsakem vremenu.

— Ormož. Pevska vaja za koncert pri jubilejski slavnosti Učiteljskega društva za ormoški okraj in ormoške Čitalnice se vrši za vse učitelje in učiteljice v sredo pred Križevim ob šesti uri zvečer. Zahtevajte note, ki vam jih pošlje po pošti koncertni vodja, tov. D. Serajnik.

— Za učitelstvo. Naučno ministstvo je priredilo v Gradcu tečaj za izobrazbo učiteljev v delovanju za varstvo in oskrbo mladine. Tečaj vodi dvorni svetnik dr. K. Tumlriz. Udeležence iz vseh alpskih dežel je pozdravil cesarski namestnik Clary. S Kranjskega so bili poklicani v tečaj učitelji Bajc (Št. Vid), Cepuder, Drašček, Fabinc in Jeglič — sami spokorniki-Slomškarji!

— Vsa šolska vodstva gornjegrajskega okraja se opomnijo, da takoj vrnejo c. kr. davkariji v Gornjem gradu uradno »Zalungliste«, in učitelstvo naj piše pobotnice kot doslej, dokler ne dobimo slov. plačilnih listov. Za drugo je preskrbljeno. — Kelc.

Splošni vestnik.

PROF. ANTON BEZENSEK.

Gosp. Anton Bezenšek, univerzitetni profesor v Sofiji, je dne 15. aprila t. l. paznoval šestdesetletnico svojega rojstva. G. Bezenšek je rojen štajerski Slovenec in znan marljiv delavec na polju prosvete ne le na Slovenskem, nego po vsem slovenskem svetu. Njega smemo nazivati očeta slovenske stenografije. Sestero zlatih svečin (odlikovanj) diči njegove prsi; on je tudi oficir francoske akademije, odlikovanje, ki ga dobe le največji učenjaki na Francoskem.

Kot mlad gimnazijec v Celju je v družbi s tovarišem Jankom Lebanom sodeloval že pri prvem letniku Tomšičevega »Vrtca«. Bezenšek je priobčeval svoje spise s psevdonimom »Bukovski Tone«, Janko Leban pa s psevdonimom »Ivan Libijanski«. Že takrat sta idealna mlada dijaka sklenil srčno prijateljstvo, in ta prijateljska vez ju spaja še dandanes!

naj vsak učitelj, oz. šol. vodja dosledno zavrne od davkarije poslano nemško »Zalungliste« ter zahteva nam po zakonu opravičeno s slovenskim besedilom, namesto običajnih pobotnic, ki so bile do sedaj v rabi.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 7. maja t. l., ob 10. uri v okoliški šoli. Eno uro pred zborovanjem je bila pevka vaja za koncert, ki ga priredi naše učitelstvo skupno z ormoško Čitalnico v nedeljo, dne 14. junija t. l., v Ormožu v proslavo štiridesetletnice odnosno tridesetletnice omenjenih društev. Udeležba pri pevski vaji kakor pri zborovanju je bila z ozirom na deževni prejšnji dan, ki je skvaril vsa pota, dokaj pomanjkljiva. Ni čuda, da sta tt. pevovodja in predsednik skoro bolj čmerikav obraz delala, kakor mi, ki smo že dve ure prej do Ormoža blato gazili.

»Pomlad je!« nam je zaklical v pozdrav predsednik tov. Rajšp ter še posebe cestital in želel podpredsedniku tov. A. Porekarju, da bi se tudi on ob svoji šestdesetletnici čutil mladostnega, kar je le ta, zahvaljujoč se, obljubil po možnosti storiti.*

Pri verifikaciji zadnjega zapisnika omenja tov. Rajšp, da so plačale brezizjemno vse učne osebe ormoškega okraja prispevek po dve kroni za učiteljski sklad.

O preosnovi Rakuševke knjige »Domoznanstvo ormoškega okraja« bo tov. Žolnir predaval pri enem prihodnjih zborovanj.

Izmed dopisov je omeniti onega tov. Čokla iz Runeča, ki je plačal povodom svoje poroke s tov. gđc. Fanči Mešekovo svoj fantovski obulus deset kron našemu društvu. Tov. predsednik, se mu zahvali za ta dar, želeč mu, naj mu bo dobro vse življenje ob strani njegove ljube, miljene soproge.

Dalje prečita t. predsednik zahvalo tov. Simona Štrenkla za podeljeno mu častno članstvo. Poštni nadkontrolor v p., g. Ve. Vaupotič na Dunaju, je podaril društvu k njegovim 40letnici en zvezek lastno-ročno spisanih svojih skladb »Dijaške pesmi«. Tov. predsednik se poveri, da se mu za ta lepi dar zahvali.

Ostro se je debatiralo o novo uvedeni tiskovini »Zalungliste«. Prečital se je tozadevni dopis tov. Knafliča. Vobče se je poudarjalo, da so bile stare plačilne knjižice bolj prilicne, ker jih je imel vsak učitelj vsak čas sam v rokah in so ostale dopolnjene njegova last. Te smo lahko rabili vsak čas kot važen dokument pri preučevanju podučiteljskih, provizorič., definitivnih let, raznih doklad, odbitkov, osebne dohodnine i. dr., medtem ko bodo sedaj ostale plačilne pole v arhivu šolskega vodstva, zanj ta popolnoma brezpomembna, a za učne osebe nedosegljive, ali pa težko dosegljive, posebno zaradi menjave tako učnih oseb, kakor šolskih voditeljev. Ostro se je tudi grajal način, kako se je izdala ta tiskovina od davčne oblasti. Poslalo se je do šestnajst iztisov na šol. vodstva brez vsakršnega navodila, kako se naj izpolnijo, niti da se morajo spisati in duplo. (V ljutomerskem okraju so vsaj izpolnili na davkariji po en eksemplar kot vzorec; op. por.) In tako se je zgodilo, da je prišlo na davkariji v Ormožu in menda še drugod med poslom, ki je prišel za učitelstvo po denar in davčnim uradnikom, do prav neprijetnih prizorov. Končno smo se domenili, da se naj nemške »Zalungliste« izpolnijo slovenski, šol. vodstva na vsak mesec zahtevajo slovenske tiskovine (predlaga tov. Rajšp), Zveza pa se naj pritoži zaradi zapostavljanja slovensčine na pristojnem mestu (predlog tov. Porekarja).

Naznanilo, da je Zveza naklonila Bundu izredne podpore sto kron in zahvala tega za to, se je vzelo z odobrenjem na zadnje; ravnotako, da je pri pogrebu pokojnega dekana Cafa oficialno zastopal uč. društvo predsednik Rajšp.

Tudi temeljito in natančno poročilo tov. Pintariča o Zvezinem obnem zboru v Mariboru se je vzelo z zahvalo na znanje.

Za tem je naznanil tov. Najžar iz Središča, da bo priredil odtisk zemljevida ormoškega okraja po 2 vin. komad. Naročila je čimprej poslati njemu v Središče, ker se bo napravil samo toliko izvodov, kolikor se jih bo naročilo.

Sprejeta sta bila sledeča predloga tov. Rosine zadevajoča sanacijo naših listov: 1. Zveza naj sestavi seznamek, iz katerega se bo natančno razvidelo po šolskih okrajih, koliko naročnikov posameznih Zvezinih listov je na Štajerskem. 2. Zveza naj zahteva od Zaveze, da naj poskrbi še pri ostalih svojih deželnih organizacijah za število naročnikov Zvezinih listov, tako, da bo imelo vsako društvo natančen pregled naročnikov naših listov.

Predsednik Rajšp naknadno prav presrečno pozdravlja novi dve naši tovarišici gđc. Teušičevo in Tručlovo. Tudi nujno

* Čestitamo tudi mi! Uredn.

priporoča, osobito mlajšim, pristop k »Samopomoči« in »Selbsthilfe«.

V Gradcu, pravi tov. Rajšp k sklepu, se vrše sedaj pridno preračunavanja naših reguliranih plač, ki je baje ravno za učitelstvo posebno težavno. (I, seveda! Tečaji, na katerih so se gibali računi naše zadnje regulacije izza l. 1899., so že močno zarjavili in tudi dvakratno mazanje z draginsko doklado temu ni dosti odpomoglo; k večjemu je to »zu manches Landesboten großen Schmerzes«, ker ni bilo prave merce, povzročilo premnogo žverce, in vrata so dalje škripala. Temu škripanju bi naj bilo konec l. 1915., da bi mu le ne sledilo škripanje z zobmi! — Op. gen. rep.)

Književnost in umetnost.

Odborova seja »Maticе Slovenske« dne 4. maja 1914. — Predsednik se spominja pred kratkim umrlega pesnika Reščine iz našega Kvarnera Ivana Grohovca ter publicista dr. A. Dermote. Matica je zadnji čas čestitala prof. Bezenšku ob njegovi šestdesetletnici, g. sekc. šefu dr. Žolgerju, Matičinemu ustanovniku, pozdravila mariborsko gosposvetsko svečanost in akademijo v čast srbskega prirodoznanca dr. Pančiča. Udeležila se je po delegaciji skupščine »Maticе Hrvatske«. (Matica Hrvatska izda za 1914 poleg beletristike V. Klaiča veliko monografijo o P. Ritterju Viteziču, Črtice iz mineralogije, Narodnih pesmi VI. knjiga; Pripovedi srbskega pisatelja Lazareviča. Pripravlja se Cankarjeva knjiga »Tujci«.) Nova ustanovnika sta hrvatski seminar zagrebškega vseučilišča in zagrebški mestni inženir A. Košak. — V dar smo prejeli dijaški list »Lipa« (okolo 1870). — Osnovna komisija ponuja odškodnino za poškodbe hiše; ponudba se sprejme. — Uredi se tisk knjig za 1914. — Škrabčevi Izbrani spisi izidejo kot posebna založnina v nakladi 800 eksemplarjev. — G. pisatelj V. Holz je izročil Matici več korespondence, rokopisov itd. — Načelnik Gospodarskega odseka in hišni posestnik je blagajnik, ravnatelj A. Koder. — Ugodno poročilo blagajnikovo se vzame na znanje.

Politiški pregled.

* **Čehov na Dunaju** je nad 100.000, v ostali Nižji Avstrijski pa 50.000. V dunajskem okraju Favoriten je 24 odstotkov prebivalstva češke narodnosti. Nemški listi te dni tožijo, da je na Nižje Avstrijskem sedaj že 11 čeških jezikovnih otokov, v katerih imajo Čehi večino. V drugih 18 krajih je 25 do 50 odstotkov Čehov, v 72 krajih 10 do 25 odstotkov Čehov. To napredovanje Čehov v prvi vrsti pospešujejo češki denarni zavodi. Češka Zivnostenska banka, ki ima akcijskega kapitala 65 milijonov kron in katere rezervni sklad znaša 35 milijonov kron, je v zadnjih petih letih v okolici St. Hipolita kupila 42 nemških kmetijskih posestev ter jih izročila Čehom. Med 42.000 obrtnimi vajenci na Dunaju je 12.000 Čehov. Umevno, da Čehi v vsakem dunajskem okraju zahtevajo češke šole. Sedaj imajo na Dunaju dve ljudski šoli. Na Dunaju je 200 čeških društev. Češki listi pozivajo Čeha, naj se ne izseljujejo v Ameriko, ampak v Nižjo Avstrijo.

* **Nemška armada pripravljena.** V seji nemškega državnega zbora je izjavil vojni minister Falkenhayn, da so vsled novih brambnih predlog uvrstili 60.000 mož in 21.000 konj več v armado. Kljub temu razpolaga armada še z 38.000 možmi, ki so za vojno službo popolnoma sposobni, a jih niso še v armado uvrstili. Gradile in izpopolnjevale so se trdnjave. Dne 6. oktobra 1913 se je cesarju poročalo, da so vsi oddelki za vojsko popolnoma pripravljene.

Srednješolski vestnik.

‡ **Pozor, slovenski poslanci!** »Wiener Zeitung« z dne 3. majnika prinaša v uradnem delu sledeča razpisa služb: Na državni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Gorici se razpisujejo s 1. septembrom 1914. dve učni mesti za klasično filologijo kot glavni in slovenski in nemški jezik kot stranski predmet z nemškim in slovenskim učnim jezikom. Takoj nato pa ta razpis: Na državni gimnaziji z laškimi učnim jezikom v Gorici se razpisuje s 1. septembrom učno mesto za nemški in laški jezik kot glavni predmet in mesto telovadnega učitelja. Ta razpisa komentira »Edinost« tako, da se bistveno razlikujeta, dasiravno sta oba namenjena zavodom, kjer ni nemščina učni jezik, kakor je tudi v razpisih izrečno povedano. Od slovenskih kompetentov se zahteva nemški in slovenski učni jezik, in sicer za pouk klasične filologije, ki se uči slovenski, od laških profesorjev na laškem zavodu

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tordko

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorci poštnine prosto!

Izredno nizke cene!

se pa tega ne zahteva, dasiravno je učno mesto razpisano za laščino in nemščino. Ne samo, da kaže tak razpis dvojno mero, razpis vsebuje še drugo nevarnost. Zakaj se zahteva nemščina kot učni predmet za pouk v predmetu, ki se poučuje sedaj slovenski? Ali naj postane via facti sedaj slovenska gimnazija utrakvistična! Imamo že več ko dovolj utrakvističnih šol, saj jih imamo mi Slovenci več ko vsi avstrijski narodi skupno, zato tudi absolutno nismo voljni, pretrpeti nobenega nadaljnega zapostavljanja. Brezpogojno zahtevamo, da se takoj popravi ta razpis in apeliramo na slovenske člane deželne šolskega sveta, da najodločneje nastopijo proti tej drzni novotarji. Še to, kar imamo, še to naj izgubimo zaradi mlčnosti gotovih ljudi, pa upamo, da se v energičnim nastopom naših ljudi ne zgodi to. Onim pa, ki zakrivljajo take nerednosti, da ne označimo njihovega počenjanja drugače, pa povemo, da je tudi konec tiste dobe, ko je vsak štreber ravno po hrbtu našega naroda priplezal do kake nove rozete. Naj delajo svoje eksperimente tam, kjer ne oškodujejo nas in kjer ne krše svoje uradne dolžnosti, da so v službi objektivni. Naši poslanci pa naj primerno kvitirajo to štreberstvo!

Kranjske vesti.

† Vatroslav Holz.

Pretekle sobote ponoči je umrl v Ljubljani Vatroslav Holz, vpokojeni uradnik banke »Slavija«, v 70. letu svoje dobe. — Malo je slovenskih mož, ki bi imeli med slovenskim učitelstvom toliko znanec in prijatelj, kakor jih je imel pokojni Holz. Pa tudi malo je slovenskih mož, ki bi tako resnično cenili in spoštovali delo slovenskega učitelstva, kakor ga je cenil in spoštoval pokojni Holz. Kot zavarovalni uradnik je prepotoval vso slovensko zemljo, tako je dobil priliko, da se je seznanil z našimi tovariši ter s premnogimi sklenil vez iskrenega prijateljsva in pobratimstva. Še en mesec pred smrtjo je govoril z našim urednikom, mu potožil svojo bolezen, rekoč, da se izteka doba njegovega življenja. Govoril je o idealnem, požrtvovalnem delu naprednega slovenskega učitelstva in dejal, da ima svoje spise pripravljene za tisk in jih namerava izročiti »Učiteljski tiskarni«. — Pokojni Holz je bil sin štajerskih Slovencev, ki je obiskoval samo enorazrednico pri Sv. Ani. Bil je vojak-mornar ter se je l. 1866. udeležil pomorske bitke pri Visu. Z lastno marljivostjo in nadarjenostjo se je povsod do odlične, vsestranske izobrazbe ter je bil posebno več na umetniškem in literarnem polju. Nebroj njegovih spisov, ki se odključijo po živahnosti in šegavosti, kakršen je bil pokojnik sam. Tu intam je odpadlo zdravo zrno izpod njegovega peresa tudi v naš list. Njegova zasluga je tudi v prvi vrsti, da je banka »Slavija« od zavarovanj, sklenjenih z učitelstvom, gotove odstotke plačevala naši Zavezi, ki jo je pri njegovem pogrebu zastopal predsednik tov. Jelenc. — Rajni Holz je bil blaga, odkrita duša, idealen in delaljubljen slovenski mož, zaslužen književnik, zvest prijatelj. Pozna ga vse slovensko ozemlje, povsod mu hranijo najblažji spomin. Tako smo ga tudi mi zaklenili v svoje srce! Bodi nemirnemu slovenskemu romarju nevzdramen mir v predragi domači zemlji!

— **Ponemčenje ljubljanskega narodnega šolstva.** Na zadnji seji občinskega sveta ljubljanskega je napredna slovenska večina po temeljitem referatu obč. svetnika tov. J. Dimnika zavrgla ponemčevalne predloge nemškutarskega slovenskega klerikalca in nesposobnega inšpektorja A. Maierja. Začetek Dimnikovega referata objavljamo danes. — Po vsem slovenskem ozemlju — zlasti v obmejnih krajih — se stiskajo pesti ogorčenja proti »slovenskim« ponemčevalcem našega ubogega narodnega šolstva! Maier bo kmalu ime za tistega, ki je izdal Špartance. In Jeglič tudi!

— **Umrl je dne 10. t. m. v Ljubljani g. Fran Mataj, trgovski poslovodja, brat tovariša Karla Matajca, nadučitelja na Vrhniki. Pokojnik je bil prijazen in**

zaveden naroden mož. — Blag mu spomin! — Žalujočemu bratu naše iskreno sožalje!

— **Ljudsko šolstvo.** Na mesto učitelja Jožefa Wagnerja, ki je na dopustu v svrhu študij, je imenovan za suplenta na deški ljudski šoli v Spodnji Šiški prov. učitelj Rudolf Wagner. — Za provizorično učiteljico na ljudski šoli v Postojni je imenovana dosedanja suplentinja v Palčju Marija Marčičeva.

Štajerske vesti.

— **Iz Ptuj** poročajo: Fr. Vajda, c. kr. profesor na mornariški akademiji na Reki, je poslal dijaški kuhinji v Ptuj 15 K namesto venca na grob umrlemu tovarišu Ivanu Strelcu, svojemu prvemu učitelju.

— **Ljudsko šolstvo.** Imenovani so: Prov. učitelj v Čadramu Albert Hren za def. učitelja; def. učiteljica v Špitaliču Josipina Stegenškova za def. učiteljico v Laškem (okolica); def. učiteljica v Dobovi Friderika Zechnerjeva za def. učiteljico v Laškem (okolica); def. učitelj in šolski vodja v Reki Karel Korošec za nadučitelja v Šmarjeti pri Rimskih Toplicah; prov. učitelj v Vodah pri Trbovljah Jožef Tori za definitivnega učitelja; suplentinja v Vodah pri Trbovljah Ida Trunškova za definitivno učiteljico; za definitivno učiteljico v Vodah pri Trbovljah Ema Zenzovicheva; za def. učiteljico v Šmarjah pri Jelšanah Matilda Ropanova.

— **Obrtna nadaljevalna šola s trgovskim tečajem v Šmarju pri Jelšah** priredi v nedeljo, dne 24. maja, ob pol 3. popoldne slovesni zaključek šolskega leta 1913/14 z razstavo šolskih izdelkov.

— **Učiteljsko društvo za ormoški okraj** slavi svoj štiridesetletni skupno z ormoško Čitalnico, ki obhaja letos svojo 30letnico. Slavnost se vrši v nedeljo, 14. junija, in sicer se vrši učiteljska slavnost ob vsakem vremenu.

— **Ormož.** Pevska vaja za koncert pri jubilejski slavnosti Učiteljskega društva za ormoški okraj in ormoške Čitalnice se vrši za vse učitelje in učiteljice v sredo pred Križevim ob šesti uri zvečer. Zahtevajte note, ki vam jih pošlje po pošti koncertni vodja, tov. D. Serajnik.

— **Za učitelstvo.** Naučno ministstvo je priredilo v Gradcu tečaj za izobrazbo učiteljev v delovanju za varstvo in oskrbo mladine. Tečaj vodi dvorni svetnik dr. K. Tumlriz. Udeležence iz vseh alpskih dežel je pozdravil cesarski namestnik Clary. S Kranjskega so bili poklicani v tečaj učitelji Bajc (Št. Vid), Cepuder, Drašček, Fabinc in Jeglič — sami spokorniki-Slomškarji!

— **Vsa šolska vodstva gornjegrajskega okraja** se opomnijo, da takoj vrnejo c. kr. davkariji v Gornjem gradu uradno »Zalungliste«, in učitelstvo naj piše pobotnice kot doslej, dokler ne dobimo slov. plačilnih listov. Za drugo je preskrbljeno. — **Kelc.**

Splošni vestnik.

PROF. ANTON BEZENSEK.

Gosp. Anton Bezenšek, univerzitetni profesor v Sofiji, je dne 15. aprila t. l. paznoval šestdesetletnico svojega rojstva. G. Bezenšek je rojen štajerski Slovenec in znan marljiv delavec na polju prosvete ne le na Slovenskem, nego po vsem slovenskem svetu. Njega smemo nazivati očeta slovenske stenografije. Sestero zlatih svečinj (odlikovanj) diči njegove prsi; on je tudi oficir francoske akademije, odlikovanje, ki ga dobe le največji učenjaki na Francoskem.

Kot mlad gimnazijec v Celju je v družbi s tovarišem Jankom Lebanom sodeloval že pri prvem letniku Tomšičevega »Vrtca«. Bezenšek je priobčeval svoje spise s psevdonimom »Bukovski Tone«, Janko Leban pa s psevdonimom »Ivan Libijanski«. Že takrat sta idealna mlada dijaka sklenil srčno prijateljstvo, in ta prijateljska vez ju spaja še dandanes!

naj vsak učitelj, oz. šol. vodja dosledno zavrne od davkarije poslano nemško »Zalungliste« ter zahteva nam po zakonu opravičeno s slovenskim besedilom, namesto običajnih pobotnic, ki so bile do sedaj v rabi.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 7. maja t. l., ob 10. uri v okoliški šoli. Eno uro pred zborovanjem je bila pevka vaja za koncert, ki ga priredi naše učitelstvo skupno z ormoško čitalnico v nedeljo, dne 14. junija t. l., v Ormožu v proslavo štiridesetletnice odnosno tridesetletnice omenjenih društev. Udeležba pri pevski vaji kakor pri zborovanju je bila z ozirom na deževni prejšnji dan, ki je skvaril vsa pota, dokaj pomanjkljiva. Ni čuda, da sta tt. pevovodja in predsednik skoro bolj čmerikav obraz delala, kakor mi, ki smo že dve ure prej do Ormoža blato gazili.

»Pomlad je!« nam je zaklical v pozdrav predsednik tov. Rajšp ter še posebe cestital in želel podpredsedniku tov. A. Porekarju, da bi se tudi on ob svoji šestdesetletnici čutil mladostnega, kar je le ta, zahvaljujoč se, obljubil po možnosti storiti.*

Pri verifikaciji zadnjega zapisnika omenja tov. Rajšp, da so plačale brezizjemno vse učne osebe ormoškega okraja prispevek po dve kroni za učiteljski sklad.

O preosnovi Rakuševke knjige »Domoznanstvo ormoškega okraja« bo tov. Žolnir predaval pri enem prihodnjih zborovanj.

Izmed dopisov je omeniti onega tov. Čokla iz Runeča, ki je plačal povodom svoje poroke s tov. gđc. Fanči Mešekovo svoj fantovski obulus deset kron našemu društvu. Tov. predsednik, se mu zahvali za ta dar, želeč mu, naj mu bo dobro vse življenje ob strani njegove ljube, miljene soproje.

Dalje prečita t. predsednik zahvalo tov. Simona Štrentka za podeljeno mu častno članstvo. Poštni nadkontrolor v p., g. Ve. Vaupotič na Dunaju, je podaril društvu k njegovim 40letnici en zvezek lastno-ročno spisanih svojih skladb »Dijaške pesmi«. Tov. predsednik se poveri, da se mu za ta lepi dar zahvali.

Ostro se je debatiralo o novo uvedeni tiskovini »Zalungliste«. Prečital se je tozadevni dopis tov. Knafliča. Vobče se je poudarjalo, da so bile stare plačilne knjižice bolj prilicne, ker jih je imel vsak učitelj vsak čas sam v rokah in so ostale dopolnjene njegova last. Te smo lahko rabili vsak čas kot važen dokument pri preučevanju podučiteljskih, provizorič., definitivnih let, raznih doklad, odbitkov, osebne dohodnine i. dr., medtem ko bodo sedaj ostale plačilne pole v arhivu šolskega vodstva, zanj ta popolnoma brezpomembna, a za učne osebe nedosegljive, ali pa težko dosegljive, posebno zaradi menjave tako učnih oseb, kakor šolskih voditeljev. Ostro se je tudi grajal način, kako se je izdala ta tiskovina od davčne oblasti. Poslalo se je do šestnajst iztisov na šol. vodstva brez vsakršnega navodila, kako se naj izpolnijo, niti da se morajo spisati in duplo. (V ljutomerskem okraju so vsaj izpolnili na davkariji po en eksemplar kot vzorec; op. por.) In tako se je zgodilo, da je prišlo na davkariji v Ormožu in menda še drugod med poslom, ki je prišel za učitelstvo po denar in davčnim uradnikom, do prav neprijetnih prizorov. Končno smo se domenili, da se naj nemške »Zalungliste« izpolnijo slovenski, šol. vodstva na vsak mesec zahtevajo slovenske tiskovine (predlaga tov. Rajšp), Zveza pa se naj pritoži zaradi zapostavljanja slovensčine na pristojnem mestu (predlog tov. Porekarja).

Naznanilo, da je Zveza naklonila Bundu izredne podpore sto kron in zahvala tega za to, se je vzelo z odobrenjem na zadnje; ravnotako, da je pri pogrebu pokojnega dekana Cafa oficialno zastopal uč. društvo predsednik Rajšp.

Tudi temeljito in natančno poročilo tov. Pintariča o Zvezinem obnem zboru v Mariboru se je vzelo z zahvalo na znanje.

Za tem je naznanil tov. Najžar iz Središča, da bo priredil odtisk zemljevida ormoškega okraja po 2 vin. komad. Naročila je čimprej poslati njemu v Središče, ker se bo napravil samo toliko izvodov, kolikor se jih bo naročilo.

Sprejeta sta bila sledeča predloga tov. Rosine zadevajoča sanacijo naših listov: 1. Zveza naj sestavi seznamek, iz katerega se bo natančno razvidelo po šolskih okrajih, koliko naročnikov posameznih Zvezinih listov je na Štajerskem. 2. Zveza naj zahteva od Zaveze, da naj poskrbi še pri ostalih svojih deželnih organizacijah za število naročnikov Zvezinih listov, tako, da bo imelo vsako društvo natančen pregled naročnikov naših listov.

Predsednik Rajšp naknadno prav presrečno pozdravlja novi dve naši tovarišici gđc. Teuščičevo in Tručlovo. Tudi nujno

priporoča, osobito mlajšim, pristop k »Samopomoči« in »Selbsthilfe«.

V Gradcu, pravi tov. Rajšp k sklepu, se vrše sedaj pridno preračunavanja naših reguliranih plač, ki je baje ravno za učitelstvo posebno težavno. (I, seveda! Tečaji, na katerih so se gibali računi naše zadnje regulacije iz leta 1899., so že močno zarjavili in tudi dvakratno mazanje z draginsko doklado temu ni dosti odpomoglo; k večjemu je to »zu manches Landesboten großen Schmerzes«, ker ni bilo prave merce, povzročilo premnogo zverce, in vrata so dalje škripala. Temu škripanju bi naj bilo konec l. 1915., da bi mu le ne sledilo škripanje z zobmi! — Op. gen. rep.)

Književnost in umetnost.

Odborova seja »Maticice Slovenske« dne 4. maja 1914. — Predsednik se spominja pred kratkim umrlega pesnika Reščine iz našega Kvarnera Ivana Grohovca ter publicista dr. A. Dermote. Matica je zadnji čas čestitala prof. Bezenšku ob njegovi šestdesetletnici, g. sekc. šefu dr. Žolgerju, Maticinemu ustanovniku, pozdravila mariborsko gosposvetno svečanost in akademijo v čast srbskega prirodoznanca dr. Pančiča. Udeležila se je po delegaciji skupščine »Maticice Hrvatske«. (Matica Hrvatska izda za 1914 poleg beletristike V. Klaiča veliko monografijo o P. Ritterju Viteziču, Črtice iz mineralogije, Narodnih pesmi VI. knjiga; Pripovedi srbskega pisatelja Lazareviča. Pripravlja se Cankarjeva knjiga »Tujci«.) Nova ustanovnika sta hrvatski seminar zagrebškega vseučilišča in zagrebški mestni inženir A. Košak. — V dar smo prejeli dijaški list »Lipa« (okolo 1870). — Osnovna komisija ponuja odškodnino za poškodbe hiše; ponudba se sprejme. — Uredi se tisk knjig za 1914. — Škrabčević Izbrani spisi izidejo kot posebna založnina v nakladi 800 eksemplarjev. — G. pisatelj V. Holz je izročil Matici več korespondence, rokopisov itd. — Načelnik Gospodarskega odseka in hišni posestnik je blagajnik, ravnatelj A. Koder. — Ugodno poročilo blagajnikovo se vzame na znanje.

Politiški pregled.

* Čehov na Dunaju je nad 100.000, v ostali Nižji Avstrijski pa 50.000. V dunajskem okraju Favoriten je 24 odstotkov prebivalstva češke narodnosti. Nemški listi te dni tožijo, da je na Nižje Avstrijskem sedaj že 11 čeških jezikovnih otokov, v katerih imajo Čehi večino. V drugih 18 krajih je 25 do 50 odstotkov Čehov, v 72 krajih 10 do 25 odstotkov Čehov. To napredovanje Čehov v prvi vrsti pospešujejo češki denarni zavodi. Češka Živnostenska banka, ki ima akcijskega kapitala 65 milijonov kron in katere rezervni sklad znaša 35 milijonov kron, je v zadnjih petih letih v okolici St. Hipolita kupila 42 nemških kmetijskih posestev ter jih izročila Čehom. Med 42.000 obrtnimi vajenci na Dunaju je 12.000 Čehov. Umevno, da Čehi v vsakem dunajskem okraju zahtevajo češke šole. Sedaj imajo na Dunaju dve ljudski šoli. Na Dunaju je 200 čeških društev. Češki listi pozivajo Čeha, naj se ne izseljujejo v Ameriko, ampak v Nižjo Avstrijo.

* Nemška armada pripravljena. V seji nemškega državnega zbora je izjavil vojni minister Falkenhayn, da so vsled novih brambnih predlog uvrstili 60.000 mož in 21.000 konj več v armado. Kljub temu razpolaga armada še z 38.000 možmi, ki so za vojno službo popolnoma sposobni, a jih niso še v armado uvrstili. Gradile in izpopolnjevale so se trdnjave. Dne 6. oktobra 1913 se je cesarju poročalo, da so vsi oddelki za vojsko popolnoma pripravljene.

Srednješolski vestnik.

† Pozor, slovenski poslanci! »Wiener Zeitung« z dne 3. majnika prinaša v uradnem delu sledeča razpisa služb: Na državni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Gorici se razpisujejo s 1. septembrom 1914. dve učni mesti za klasično filologijo kot glavni in slovenski in nemški jezik kot stranski predmet z nemškim in slovenskim učnim jezikom. Takoj nato pa ta razpis: Na državni gimnaziji z laškimi učnim jezikom v Gorici se razpisuje s 1. septembrom učno mesto za nemški in laški jezik kot glavni predmet in mesto telovadnega učitelja. Ta razpisa komentira »Edinost« tako, da se bistveno razlikujeta, dasiravno sta oba namenjena zavodoma, kjer ni nemščina učni jezik, kakor je tudi v razpisih izrečno povedano. Od slovenskih kompetentov se zahteva nemški in slovenski učni jezik, in sicer za pouk klasične filologije, ki se uči slovenski, od laških profesorjev na laškem zavodu

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tordko

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorci poštnine prosto!

Izredno nizke cene!

se pa tega ne zahteva, dasiravno je učno mesto razpisano za laščino in nemščino. Ne samo, da kaže tak razpis dvojno mero, razpis vsebuje še drugo nevarnost. Zakaj se zahteva nemščina kot učni predmet za pouk v predmetu, ki se poučuje sedaj slovenski? Ali naj postane via facti sedaj slovenska gimnazija utrakvistična! Imamo že več ko dovolj utrakvističnih šol, saj jih imamo mi Slovenci več ko vsi avstrijski narodi skupno, zato tudi absolutno nismo voljni, pretrpeti nobenega nadaljnega zapostavljanja. Brezpogojno zahtevamo, da se takoj popravi ta razpis in apeliramo na slovenske člane deželne šolskega sveta, da najodločneje nastopijo proti tej drzni novotarji. Še to, kar imamo, še to naj izgubimo zaradi mlčnosti gotovih ljudi, pa upamo, da se v energičnim nastopom naših ljudi ne zgodi to. Onim pa, ki zakrivljajo take nerednosti, da ne označimo njihovega počenjanja drugače, pa povemo, da je tudi konec tiste dobe, ko je vsak štreber ravno po hrbtu našega naroda pripeljal do kake nove rozete. Naj delajo svoje eksperimente tam, kjer ne oškodujejo nas in kjer ne krše svoje uradne dolžnosti, da so v službi objektivni. Naši poslanci pa naj primerno kvitirajo to štreberstvo!»

Kranjske vesti.

† Vatroslav Holz.

Pretekle sobote ponoči je umrl v Ljubljani Vatroslav Holz, vpokojeni uradnik banke »Slavija«, v 70. letu svoje dobe. — Malo je slovenskih mož, ki bi imeli med slovenskim učitelstvom toliko znanec in prijatelj, kakor jih je imel pokojni Holz. Pa tudi malo je slovenskih mož, ki bi tako resnično cenili in spoštovali delo slovenskega učitelstva, kakor ga je cenil in spoštoval pokojni Holz. Kot zavarovalni uradnik je prepotoval vso slovensko zemljo, tako je dobil priliko, da se je seznanil z našimi tovariši ter s premnogimi sklenil vez iskrenega prijateljskega in pobratimstva. Še en mesec pred smrtjo je govoril z našim urednikom, mu potožil svojo bolezen, rekoč, da se izteka doba njegovega življenja. Govoril je o idealnem, požrtvovalnem delu naprednega slovenskega učitelstva in dejal, da ima svoje spise pripravljene za tisk in jih namerava izročiti »Učiteljski tiskarni«. — Pokojni Holz je bil sin štajerskih Slovencev, ki je obiskoval samo enorazrednico pri Sv. Ani. Bil je vojak-mornar ter se je l. 1866. udeležil pomorske bitke pri Visu. Z lastno marljivo in nadarjenostjo se je povsod do odlične, vsestranske izobrazbe ter je bil posebno več na umetniškem in literarnem polju. Nebroj njegovih spisov, ki se odključujejo po živahnosti in šegavosti, kakršnen je bil pokojnik sam. Tuintam je odpadlo zdravo zrno izpod njegovega peresa tudi v naš list. Njegova zasluga je tudi v prvi vrsti, da je banka »Slavija« od zavarovanj, sklenjenih z učitelstvom, gotove odstotke plačevala naši Zavezi, ki jo je pri njegovem pogrebu zastopal predsednik tov. Jelenc. — Rajni Holz je bil blaga, odkrita duša, idealen in delaljubljen slovenski mož, zaslužen književnik, zvest prijatelj. Pozna ga vse slovensko ozemlje, povsod mu hranijo najblažji spomin. Tako smo ga tudi mi zaklenili v svoje srce! Bodi nemirnemu slovenskemu romarju nevdramen mir v predragi domači zemlji!

— Ponemčenje ljubljanskega narodnega šolstva. Na zadnji seji občinskega sveta ljubljanskega je napredna slovenska večina po temeljitem referatu obč. svetnika tov. J. Dimnika zavrgla ponemčevalne predloge nemškutarskega slovenskega klerikalca in nesposobnega inšpektorja A. Maierja. Začetek Dimnikovega referata objavljamo danes. — Po vsem slovenskem ozemlju — zlasti v obmejnih krajih — se stiskajo pesti ogorčenja proti »slovenskim« ponemčevalcem našega ubogega narodnega šolstva! Maier bo kmalu ime za tistega, ki je izdal Špartance. In Jeglič tudi!

— Umrl je dne 10. t. m. v Ljubljani g. Fran Mataj, trgovski poslovodja, brat tovariša Karla Matajca, nadučitelja na Vrhniki. Pokojnik je bil prijazen in

zaveden naroden mož. — Blag mu spomin! — Žalujočemu bratu naše iskreno sožalje!

— Ljudsko šolstvo. Na mesto učitelja Jožefa Wagnerja, ki je na dopustu v svrhu študij, je imenovan za suplenta na deški ljudski šoli v Spodnji Šiški prov. učitelj Rudolf Wagner. — Za provizorično učiteljico na ljudski šoli v Postojni je imenovana dosedanja suplentinja v Palčju Marija Marčičeva.

Štajerske vesti.

— Iz Ptuja poročajo: Fr. Vajda, c. kr. profesor na mornariški akademiji na Reki, je poslal dijaški kuhinji v Ptuju 15 K namesto venca na grob umrlemu tovarišu Ivanu Strelcu, svojemu prvemu učitelju.

— Ljudsko šolstvo. Imenovani so: Prov. učitelj v Čadramu Albert Hren za def. učitelja; def. učiteljica v Špitaliču Josipina Stegenškova za def. učiteljico v Laškem (okolica); def. učiteljica v Dobovi Friderika Zechnerjeva za def. učiteljico v Laškem (okolica); def. učitelj in šolski vodja v Reki Karel Korošec za nadučitelja v Šmarjeti pri Rimskih Toplicah; prov. učitelj v Vodah pri Trbovljah Jožef Tori za definitivnega učitelja; suplentinja v Vodah pri Trbovljah Ida Trunškova za definitivno učiteljico; za definitivno učiteljico v Vodah pri Trbovljah Ema Zenzovicheva; za def. učiteljico v Šmarjah pri Jelšanah Matilda Ropanova.

— Obrtna nadaljevalna šola s trgovskim tečajem v Šmarju pri Jelšah priredi v nedeljo, dne 24. maja, ob pol 3. popoldne slovesni zaključek šolskega leta 1913/14 z razstavo šolskih izdelkov.

— Učiteljsko društvo za ormoški okraj slavi svoj štiridesetletni skupno z ormoško čitalnico, ki obhaja letos svojo 30letnico. Slavnost se vrši v nedeljo, 14. junija, in sicer se vrši učiteljska slavnost ob vsakem vremenu.

— Ormož. Pevska vaja za koncert pri jubilejski slavnosti Učiteljskega društva za ormoški okraj in ormoške čitalnice se vrši za vse učitelje in učiteljice v sredo pred Križevim ob šesti uri zvečer. Zahtevajte note, ki vam jih pošlje po pošti koncertni vodja, tov. D. Serajnik.

— Za učitelstvo. Naučno ministstvo je priredilo v Gradcu tečaj za izobrazbo učiteljev v delovanju za varstvo in oskrbo mladine. Tečaj vodi dvorni svetnik dr. K. Tumlriz. Udeležence iz vseh alpskih dežel je pozdravil cesarski namestnik Clary. S Kranjskega so bili poklicani v tečaj učitelji Bajc (Št. Vid), Cepuder, Drašček, Fabinc in Jeglič — sami spokorniki-Slomškari!

— Vsa šolska vodstva gornjegrajskega okraja se opomnijo, da takoj vrnejo c. kr. davkariji v Gornjem gradu uradno »Zalungliste«, in učitelstvo naj piše pobotnice kot doslej, dokler ne dobimo slov. plačilnih listov. Za drugo je preskrbljeno. — Kelc.

Splošni vestnik.

PROF. ANTON BEZENŠEK.

Gosp. Anton Bezenšek, univerzitetni profesor v Sofiji, je dne 15. aprila t. l. paznoval šestdesetletnico svojega rojstva. G. Bezenšek je rojen štajerski Slovenec in znan marljiv delavec na polju prosvete ne le na Slovenskem, nego po vsem slovanskem svetu. Njega smemo nazivati očeta slovenske stenografije. Sestero zlatih svečinj (odlikovanj) diči njegove prsi; on je tudi oficir francoske akademije, odlikovanje, ki ga dobe le največji učenjaki na Francoskem.

Kot mlad gimnazijec v Celju je v družbi s tovarišem Jankom Lebanom sodeloval že pri prvem letniku Tomšičevega »Vrtca«. Bezenšek je priobčeval svoje spise s psevdonimom »Bukovski Tone«, Janko Leban pa s psevdonimom »Ivan Libijanski«. Že takrat sta idealna mlada dijaka sklenil srčno prijateljstvo, in ta prijateljska vez ju spaja še dandanes!